ПОЛИТИКИН
11. 11. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 25 ДИН
БРОЈ 1663

ЗАБАВНИК

ФЛАШ ГОРДОН

ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

NM

Рипли — Веровали или не!

ПУДЛИЦА

МАНДОР, ВЛАСНИШТВО ЈЕДНОГ АУСТРИЈСКОГ ЦАРИНИКА, КОЈУ РЕДОВНО ОБИЛАЗИ СВАКИ ПЕДАЉ АУСТРИЈСКО-НЕМАЧКЕ ГРАНИЦЕ У ДУЖИНИ ОД 28 КМ. И ЛАЈЕ АКО НАИЂЕ НА НЕКОГ УСНУЛОГ ГРАНИЧАРА.

ПИТЕР ПЕУТМАН

ПОЗНАТИ ХОЛАНДСКИ СЛИКАР УМРО ЈЕ ОД СТРАХА У СВОМ АТЕЉЕУ КАДА ЈЕ УГЛЕДАО КОСТУРА КАКО СЕ КРЕЋЕ. НИЈЕ МУ ПАЛО НА ПАМЕТ ДА ЈЕ КОСТУР, КОЈИ МУ ЈЕ ИНАЧЕ СЛУЖИО КАО МОДЕЛ, ПОЧЕО ДА СЕ КЛАТИ ЗБОГ ЗЕМЉОТРЕСА.

ЏИМ КРИЛИ

ИЗ ЛУИЗИЈАНЕ /САД/ ОБАВИО ЈЕ СПОЉА СВОЈУ ДВАНАЕСТОСОБНУ КУЋУ ПЛАСТИЧНОМ ФОЛИЈОМ КАКО БИ СМАЊИО ТРОШКОВЕ ГРЕЈАЊА.

МРКВА

КОЈА ЈЕ НИКЛА У БАШТИ ЧАРЛСА ВЕПРЕКА ИЗ АРИЗОНЕ /САД/ ИМАЛА ЈЕ НА ВРХУ 6 СТАБЉИКА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

● ● ● у СР Немачкој продаје се трака која, по тврђењу произвођача, гарантовано лечи несаницу и успављује боље и брже од сваке пилуле. На њој је, наиме, снимљен пријатан мушки глас који читавих 85 минута броји на хиљаде оваца док се из даљине чује уједначено клопарање локомотиве.

● ● ● група статистичара израчунала је да просечан мушкарац и жена три године свог живота потроше на разноразна чекања. Облачење и купање одузима им још пет година живота, а на телефонске разговоре утроше годину дана. За трпезом човек проводи још шест година и за то време поједе 20 тона хлеба, 30000 јаја и 18 тона воћа и поврћа. Разноразна путовања одузму му пет година живота, а на забаву утроши девет. Укупно три године човек је болестан, десет дана проведе у брисању носа док се чак 70 дана гледа у огледалу.

● ● ● када је 1911. године уведен први лифт на једној станици лондонске подземне железнице, путници су били веома неповерљиви и заплашени новом справом. Како би их ослободила страха, управа железнице запослила је човека са дрвеном ногом чији је једини задатак био да се цео дан вози горе-доле.

● ● ● језик који има најбогатији речник је енглески и он броји око 800 000 речи. Али, према тврђењу стручњака, један образовани Енглез не користи више од 5000 речи, а нико или ретко ко ни 50 000, односно 6 посто од укупног броја.

● ● ● једна хоботница научила је да вади чепове из боца. Овај необичан успех у дресури животиња постигао је Јужноафриканац Николас Кригер из Порт Елизабета на тај начин што је мекушца неколико дана хранио ситним шкољкама које је стављао у отворену боцу. Тако је животиња научила да увлачи пипке у грлић флаше јер то је био једини начин да дође до хране. А када је једнога дана наишла на препреку, односно чеп, није одустала већ га је једноставно извадила. Данас ову операцију, пошто се извежбала, хоботница обавља за само 14 секунди.

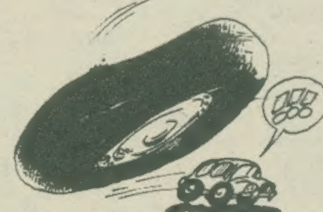

● ● ● чај у Енглеској, изгледа, све више препушта примат кафи. Док је пре неколико година на сваких пет шоља чаја долазила по једна шоља кафе, данас је тај однос два према један. Исто тако израчунато је да се дневно у Британији попије 100 милиона шољица кафе.

● ● ● Ајфелова кула, једна од највећих туристичких атракција и симбол Париза, подвргнута је „кури улепшавања". После 33 месеца (шест више него што је Густаву Ајфелу требало да је изгради) представиће се посетиоцима потпуно обновљена и лакша за хиљаду тона јер ће бити одстрањене све додатне конструкције, а добиће и нови лифт који ће водити до трећег спрата.

● ● ● највећа аутомобилска гума на свету је без сумње она коју је фирма Гудјнер недавно приказала на једној међународној изложби у Лас Вегасу. Гума је била тешка пет и по тона.

САМАРСА ЈЕ ИПАК НЕШТО ПАЛО

МАЛИ СИВИ-НЕ ЗНА ДА ГОВОРИ

У ОБЛАСТИ АНТАРКТИКА ПРОНАЂЕН ПРЕДМЕТ СА ПЛАНЕТЕ КОЈА ЈЕ ОДУВЕК ПОБУЂИВАЛА ЧОВЕКОВУ МАШТУ. ВЕЋ ЈЕ УТВРЂЕНО И КАКО ЈЕ ДОСПЕО НА ЗЕМЉУ.

Да би допринео откривању тајне, амерички физичар Роберт Пепин послужио се језиком своје струке. Горе: површина Црвене планете.

Нема двоумљења: реч је о првој доказаној посети са Марса! Међутим, раздаљину од 56 милиона километара која нас дели од ове планете није савладао онај толико очекивани „мали зелени" налик на већ прослављеног јунака из филма Е. Т, већ један метеорит сиве боје тежак око осам килограма и пречника од само двадесетак центиметара. Овај камен пронашла је на Антарктику група америчких истраживача и ових дана објавила свету да се ради о јединственом случају – о првом пронађеном предмету који је са неке друге планете доспео на Земљу и астрономима пружио прилику да детаљно проуче хемијски и биолошки састав Марсовог тла.

Стар преко милијарду година

– Од првог тренутка уочили смо разлику између овог и преко десет хиљада других метеорита које смо досад проучавали – објашњава Доналд Богард из Џонсоновог центра за свемирска истраживања у Хјустону. – На камену смо пронашли трагове средине у којој има кисеоника, односно атмосфере, а то је најсигурнији доказ да не потиче са малих и хладних небеских тела познатих под именом астероиди.

Анализом помоћу радиоактивног угљеника утврђено је да је камен стар око милијарду и три стотине милиона година и самим тим бар три милијарде година млађи од сваког другог метеорита пронађеног на Земљи. Његово вулканско порекло даје потврду да потиче са небеског тела које је пре нешто више од милијарду година било геолошки активно, а зна се да су се астероиди, због мањих димензија, охладили далеко раније.

Постављајући хипотезу о планетном пореклу камена научници су најпре искључили могућност да се ради о планетама које су нешто удаљеније од Сунца – са Јупитера или Венере – јер имају толико густу атмосферу да је неком предмету практично немогуће да се кроз њу пробије, али и са Меркура који је толико близу Сунцу да би га оно сигурно привукло својом силом.

Остао је, дакле, само Марс. То су потврдили и трагови гасова као што су неон, аргон, криптон и ксенон, којих у Марсовој атмосфери има у великим количинама.

Друга потврда стигла је после једног теста који је извео физичар са универзитета у Минесоти Роберт Пепин:

– За разлику од земаљске, атмосфера на Марсу – каже он – далеко је богатија тешким изотопима азота, а ми смо специјалном спектралном анализом открили постојање ових изотопа и то у већим количинама.

На све ово надовезују се и открића до којих се дошло 1979. године уз помоћ свемирске летелице „Викинг".

Доживео шок

Ипак, намеће се још једно питање: како је метеорит постигао убрзање од пет километара у секунди, неопходно да би савладао силу гравитације на Марсу, и доспео на Земљу?

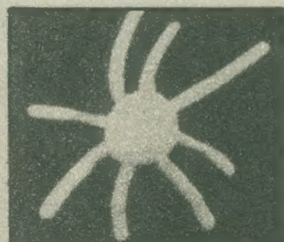
С тим у вези постоји хипотеза да је неки огромни астероид пао на површину Марса и ударио тако снажно да је подигао комадиће тла и великом брзином их избацио у атмосферу. А онда је ове парчиће привукла гравитациона сила наше планете...

Радиоактивни делови метеорита открили су научницима трагове снажног удара, такозваног шока, који се, највероватније, догодио пре око 180 милиона година, што се сасвим уклапа у њихову хипотезу о удару астероида.

Све је још једном потврђено открићем које је 15. марта ове године објавила НАСА: упоредном анализом Месечевог тла које су донели астронаути са „Апола" утврђено је да један други метеорит који је прошле године пао на подручје Антарктика сасвим сигурно потиче са Месеца. Значи, астероид је тај који нам је послао првог драгоценог госта са Марса.

С. И.

ИГРАЧКА КОЈА УЗБУЂУЈЕ СВЕТ

Веома је једноставна и највише би одговарало да је назовемо зидоход. Измишљена је у Јапану, али је убрзо стекла светску популарност: само у Сједињеним Америчким Државама продато је десет милиона зидохода и још неколико милиона имитација из Хонгконга.

Шта је то зидоход? Мало клупко од лепљиве гуме са осам ножица. Лепљивост ножица и тежина клупка у таквом су односу да ако играчку баците на гладак зид или прозорско стакло, она неће пасти. Али, неће се ни прилепити већ ће се полако спуштати, смешно се превртати, застајкивати као ра размишља, хватати за зид час једном час другом ножицом. Призор који не забавља само децу већ и одрасле.

Да би још више повећали продају симпатичне играчке, увозници се спремају да организују трке 5000 зидохода по глатким зидовима једног од највећих њујоршких облакодера.

Временом, гума зидохода се троши и он губи лепљивост. Али, довољно је да је оперете сапуном у топлој води и – биће опет као нов. То је могуће само са зидоходима произведеним у Јапану, док они јевтинији из Хонгконга губе лепљивост бесповратно. То је и главна разлике међу њима.

САД САМ БОЉИ НЕГО

Руке су ми јаче него раније, а тежина смањена седам килограма, па се сада лакше пењем уз окомите стене.

Тај 22. јануар 1982. сурово је изменио живот Хјуа Хера. Седамнаестогодишњи ученик из Пенсилваније, у САД, кренуо је тог дана са својим три године старијим другом Џефријем Бецером у Беле планине Њу Хемпшајра. Пошто су желели да прођу кроз тежак Хантингтонов камин, заноћили су у малом планинском дому у близини тог левка између две стене.

Јутро је освануло хладно и ветровито, али два младића нису одустала од свог плана. Хју је као бољи планинар ишао први и стене су савладане без тешкоћа. Сад су могли низ благу падину да се врате до планинског дома, али они су одлучили још и да се попну на врх планине, па тек онда врате на полазиште. Пред њима је била још једна стена, усправна као зид.

Нису се пели ни пола часа кад је почела мећава. Онда су схватили да су погрешили. Ветар је дувао све јаче, а снег постајао све гушћи. Готово ништа нису видели кад су почели да се спуштају низ стену. Тражили су пролаз, пречицу, који би их одвео на чистину. Убрзо су приметили да су залутали, а сумрак се већ спуштао...

Тада је Хју први пут у планини изгубио самопоуздање. Добро је познавао тај предео, али пречицу која преко чистине води до планинског дома сада никако није могао открити. Онда је закључио да постоји још само један пут ка спасењу: спустити се у подножје стене до једне речице, па преко ње, и кроз шуму, избити до дома.

До подножја су стигли, али пут нису могли да пронађу. Снег је већ био завејао све ознаке. Ипак су речицу пронашли и прегазили је. Џефри је имао среће и скачући насумце с камена на камен није се оквасио, али Хју је пропао у воду до колена. Чим је изишао на обалу, ципеле и панталоне су се смрзле, па је ходао у леденом оклопу. Сваки корак представљао је право мучење.

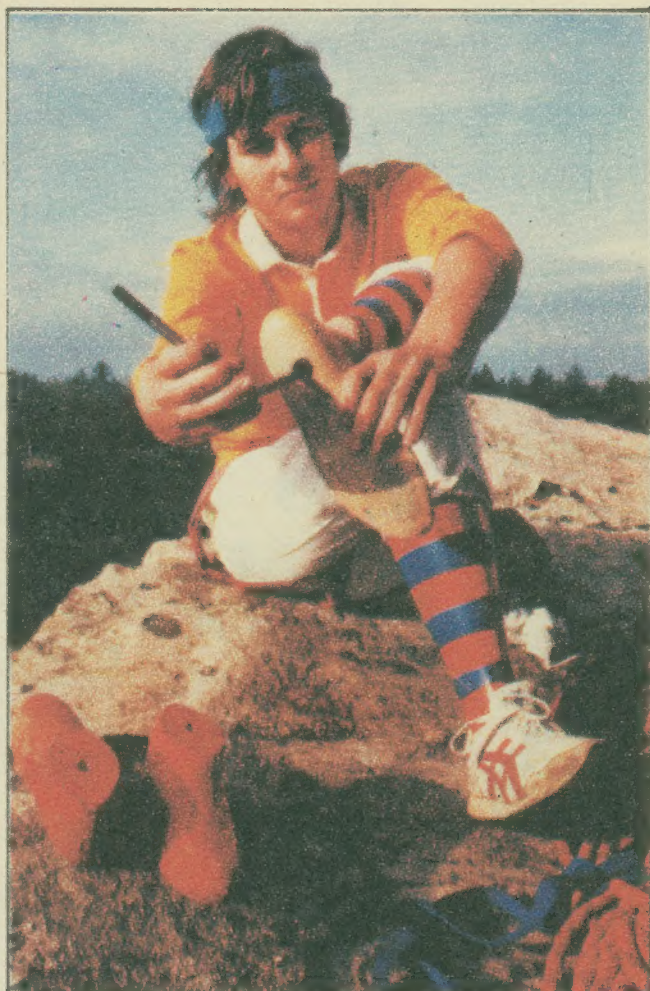
Мрак се већ спустио а они нису могли даље. Пронашли су једну повијену стену под коју су се склонили од мећаве. Ту су морали да остану до сванућа. Џакове за спавање оставили су у дому, па су се под стеном загрлили и склупчали да би се загрејали. У току ноћи температура се спустила на 21° испод нуле.

Чекајући смрт

У зору су кренули даље, смрзнути, гладни, исцрпљени. Око четири по подне, кад је Хју већ почео да се губи, спазили су један путоказ који је вирио из снега: показивао је да је ауто-пут удаљен пет ки-

МЛАДИ ХЈУ ХЕР ЗАЛУТАО ЈЕ У СНЕЖНОЈ ОЛУЈИ ВИСОКО У БРДИМА И ТАКО ПРОМРЗАО ДА СУ МУ МОРАЛЕ БИТИ ОДСЕЧЕНЕ НОГЕ ИСПОД КОЛЕНА. ИПАК, ОН НИЈЕ ОДУСТАО ОД ПЛАНИНАРЕЊА. ВЕЖБАО ЈЕ ТАКО НЕУМОРНО ДА ЈЕ УБРЗО ПРОХОДАО, ПОЧЕО ДА ВОЗИ БИЦИКЛ И ОПЕТ МОГАО ДА ИДЕ У ПЛАНИНЕ, ЧАК И НА НАЈОПАСНИЈЕ ВРХОВЕ.

ПРЕ

лометара. Али, обојица су знали да ту, много ближе, мора бити већи планински дом, свега два-три километра далеко. И пошли су у дом. Нису ни слутили да је затворен, али нису ни стигли до њега.

Хју је већ осећао прве знаке промрзлина на ногама. Заиста се једва кретао. Већ је поново пао мрак кад су открили да су опет залутали. Нашли су се код путоказа од којег су кренули по подне у четири.

И за ту другу ноћ нашли су стену под коју су се склонили. Мраз је био још жешћи: минус 29°. Хју више није могао да помиче ноге.

Сутра ујутру Џефри, који је сад такође осећао да су му прсти на ногама промрзли, одлучио је да остави Хјуа у заклону, сам покуша да се пробије до ауто-пута и потражи помоћ. Пошао је али је опет залутао. После два сата пешачења наишао је на своје трагове. Очајан, вратио се Хјуу под стену, сео и са својим другом закључио да им онемоћалим и исцрпљеним остаје једино да без отпора сачекају смрт.

У то време спасилачке екипе већ су трагале за њима. Врло брзо су пронађени њихови џакови за спавање, али трагове двојице младића завејао је снег, па спасиоци нису знали куда да крену. Недалеко од окомите стене, код које су Хју и Џефри потражили први заклон, учинило им се да је снег угажен, па су упркос невремену кренули уз тај камени зид. Један спасилац је при томе погинуо па је трагање прекинуто.

Али једна жена из екипе одвојила се на своју руку од осталих и на скијама пошла заобилазним путем ка ауто-путу. Тако је пуким случајем набасала на заклон у којем су два несрећна млада планинара лежала већ готово без свести.

Хеликоптером су их одмах превезли у болницу.

Узана стопала користим за верање уза стене јер улазе и у мање шупљине, широка за ход по равном, а трећа за ход уз и низ брдо.

Чланак стопала на протезама може да се покреће лево-десно што је изванредно. И уопште, мислим да данас човек који изгуби неки део тела може да се оспособи да ради готово све као кад је био читав. Разуме се, уз велику упорност.

Стопала по избору

Следећих дана Хју се једва сећа. Остали су за њега обавијени маглом полусвести. Хладноћа му је разорила ткиво на ногама, па је упркос морфијуму и омамљености осећао несносне болове. Лекари су чинили све да избегну ампутацију, али другог излаза није било. Хју је остао без обе ноге. Одсечене су му испод колена. Џефри, који није пропао у воду, прошао је боље, без ампутације.

Лекари су били задивљени Хјуовим брзим опоравком. Његова воља за животом убрзала је оздрављење. „Кад ми је одстрањено то гангренозно ткиво, осетио сам огромно олакшање", рекао је он дан-два после операције и одмах додао: „Ја ћу опет у планине!"

Пре него што су му лекари дозволили да по болничком ходнику корача на протезама које је добио, он је у потаји већ вежбао да трчка и поскакује. Чим би се терапеут окренуо, Хју је излазио из инвалидских колица и шетао. Убрзо је добио дозволу да преко викенда одлази кући како би се одморио од напорних вежби. То је једва чекао: у родитељском дому вежбао је до изнемоглости.

После одређеног времена привремене протезе, намењене вежбању, замењене су сталнима. Тад је Хју замолио да му мајстори начине неколико пари вештачких стопала која би могао сам да мења. Објаснио је да би узана стопала користио за верање по стенама, јер би улазила и у мање шупљине, широка за ход по равном, а трећа, посебна, за ход уз и низ брдо.

На први успон уз окомиту стену Хју је морао доћи до њеног подножја на штакама јер му је претила опасност да на стрмој прилазној стази падне на леђа. Ту је оставио помагала и кренуо уз литицу. Разуме се – добро везан као што то сви чине, само што овог пута није могао бити први у навезу.

Никако не поклекнути

Већ неколико недеља после првог излета у планину научио је да с протезама вози бицикл, па му је кретање по околини олакшано.

Веома брзо стекао је стару плесачку форму. Стално је радио гимнастику и изванредно ојачао руке тако да је лакше него док је био здрав савлађивао стрме стене. Са сигурношћу човека који је својом вољом успео да се одупре немилосрдној судбини и савлада своју несрећу, он је говорио да за тешке плесачке туре његов инвалидитет има и предности: „Мени су сад руке јаче него раније, а телесна тежина смањена ми је за седам килограма. Због тога се уз окомите стене боље верем..." А о вештачким чланцима каже с осмехом: „Они се савијају не само напред и натраг него и лево-десно, што са својим стопалима нисам могао да учиним".

Шест месеци после операције Хју је одлазио на готово невероватне туре. Стално је говорио, и још говори, како људи које је судбина погодила као њега не смеју да поклекну. Инвалиди и ометени у развоју могу се изборити за готово нормалан живот ако су довољно упорни. „С данашњом технологијом, човек који изгуби неки део тела може се оспособити да с добрим помагалом обавља готово све послове као и док је био читав. Потребне су само велика упорност и снажна воља".

П. Т.

СМЕТЊЕ НА ВЕЗАМА

У ГОТОВО СВИМ ЕНЦИКЛОПЕДИЈАМА И УЏБЕНИЦИМА ИСТОРИЈЕ СТОЈИ САМО СУВ ПОДАТАК ДА НА ДРУГО ЗАСЕДАЊЕ АВНОЈ-а У ЈАЈЦУ НИЈЕ СТИГЛА ДЕЛЕГАЦИЈА МАКЕДОНИЈЕ. КАКО И ЗАШТО, ПРИЧА МИХАЈЛО АПОСТОЛСКИ, ТАДА КОМАНДАНТ ГЛАВНОГ ШТАБА НОВ И ПОЈ ЗА МАКЕДОНИЈУ.

Те 1943. године ситуација у народноослободилачком покрету у Македонији била је боља него икад дотад. Није ни чудо с обзиром да су тек половином 1942. рашчишћене ствари а посебно мешање БРП(к) која је спречавала да се од првих дана устанак у Македонији распламса онако како је требало и како је то било у другим крајевима наше земље.

Стварани су нови одреди док су се они стари попуњавали новим људима. У то време, средином лета 1943. у Македонији је већ постојала прилично велика слободна територија: на простору око Маврова и планине Бистре, затим између Кичева и Охрида, тзв. Дебарца, затим у рејону Кожух планине, као и на Козјаку који је био повезан са Црном Травом.

Била је то и те како повољна ситуација, у односу на претходне две године, која нам је омогућавала сталне акције. Добијали смо али и губили битке, међутим, очигледна је чињеница да смо после свега тога постајали јачи. Истина, под оружјем смо средином 1943. године имали преко три хиљаде бораца у саставу партизанских и војних јединица али се мора знати да то и није мала цифра када је у питању партизански начин ратовања, и када цео народ подржава борце у партизанским и војним јединицама.

Први позив Врховном штабу

Средином септембра 1943. капитулацијом Италије постигли смо вишеструке користи: разоружали смо њихове гарнизоне у Дебру и Кичеву, оружје искористили да снабдемо голоруке борце и проширили слободну територију са два слободна града, Кичево и Дебар, која је захватила велики део западне Македоније. Ипак, верујем да је велику радост међу борцима, посебно код нас у Главном штабу, изазвала јака радио-станица коју смо успели да запленимо од италијанске дивизије „Фиренце". Наиме, захваљујући њој први пут у току рата могли смо да успоставимо директну радио-везу са Врховним штабом, што је било од посебног значаја. Могли смо са врховним командантом Титом да комуницирамо.

И баш у то време, крајем септембра или првих дана октобра, више се тачног датума не сећам, од Врховног штаба добили смо налог да спроведемо изборе за делегате предстојећег Другог заседања АВНОЈ-а. Били смо више него срећни посебно ако се зна да нико из Македоније није присуствовао Првом заседању. Заправо, за Прво заседање нисмо ни знали да ће се и када оно одржати, јер су везе биле готово никакве. Са Врховним штабом могли смо до тада да контактирамо једино преко курира а они су често путовали и више од месец дана, некад и не стижући тамо куд су наумили, па је лако закључити због чега нас није било на заседању у Бихаћу.

То је и био разлог који нас је још више подстицао да учинимо све да имамо делегате на Другом заседању АВНОЈ-а. А ми смо и пре позива Врховног штаба доста тога урадили на развоју органа народне власти и развоју устанка. Тако 2. августа 1943. године, на Илинден, у селу Отешеву на Преспанском језеру одржано је саветовање на којем је одлучено да тадашњи партизански одреди прерастају у војне јединице способне да воде борбу широм Југославије. Отпочео је процес формирања војних јединица. У Отешеву је било одлучено да се приступи припремама за прво заседање АСНОМ-а (Антифашистичке скупштине народног ослобођења Македоније).

Некако у исто време кад смо добили налог од Врховног штаба да приступимо избору делегата за Друго заседање АВНОЈ-а објавили смо Манифест Главног штаба у коме је изнет програм борбе македонског народа. На том документу радили смо десетак дана и то је рад који може да послужи као пример за колективни рад. Манифест је требало да послужи као база нашим делегатима, а и свим делегатима на предстојећем заседању, у одлучивању о статусу Македоније у новој Титовој Југославији.

Курири путују у неизвесност

Од наших оперативних зона на терену затражили смо да спроведу изборе за делегате Другог заседања АВНОЈ-а и врло брзо смо утврдили листу са 38 имена будућих већника. Главни штаб се у то време налазио у Црвеној Води на планини Караорман, петнаестак километара северно од Охрида. Наравно, са нама је била и радио-станица коју смо запленили од Италијана.

По налогу Врховног штаба имена је требало доста-

ХЕРОЈ У РАТУ И У МИРУ

Академик, председник Македонске академије наука и уметности, генерал-пуковник, Михајло Апостолски пре рата завршио је највише војне школе, имао је чин генералштабног мајора када је почео рат. Члан КПЈ од 1942. у НОБ-у од 1941. До рата од 1932. био је повезан са Партијом. У рату члан Покрајинског штаба за Македонију и командант Главног штаба НОВ и ПО Македоније. На Другом заседању АВНОЈ-а члан Председништва, на Првом и Другом АСНОМУ-у већник и члан Президијума. После рата помоћник начелника Генералштаба ЈНА, командант Армије, начелник Више војне академије, начелник пешадије ЈНА. Публиковао више од четристо научних радова посвећених претежно НОБ-у и народној револуцији у Македонији, доктор историјских наука. Носилац Споменице 1941, народни херој.

вити радио-везом и то што пре. Узбуђење је достигло врхунац кад је наш радио-телеграфиста Васко Петковски, после доста напора, успео да успостави везу са Врховним штабом и почео да диктира имена. Није шала, македонски народ први пут шаље делегате на тако важан скуп. Код радио-станице окупило се готово читаво руководство. Ни реч нисмо смели да изустимо плашећи се да не ометемо радио-телеграфисту.

И одједном се Васко Петковски узврпољио и почео нервозно да чачка по радио-станици. Неколико пута нас је погледао слежући немоћно раменима и на крају, већ прилично изнервиран, пружио слушалице. Из њих се чуло само шуштање – сметње на везама искрсле су за нас у најгорем тренутку. Петковски је успео да пошаље само имена седморице делегата. Покушаји да поново успостави везу нису успели, ни тога ни наредног дана.

је помињу само имена оне седморице која је радиста успео да преда.

Офанзива

Већ од почетка октобра 1943. Немци су свим расположивим снагама кренули према нашој слободној територији у западној Македонији. Ситуација је за нас била више него критична, посебно зато што смо непријатељу пресекли врло важну комуникацију Скопље – Тирана где су они држали један корпус а природна веза са њим је била пресечена, па су настојали да је поново успоставе.

У таквим приликама ми смо, средином новембра, добили налог од Врховног штаба да пошаљемо делегате према Босни. Наравно, још нисмо знали ни где ће се ни кад одржати заседање, о томе је требало да се уз пут добију подаци

После неколико састанака одлучили смо да на пут крену два делегата заједно са делегатом Врховног штаба и Централног комитета КПЈ Светозаром Вукмановићем Темпом. Наравно, нама осталима је било и те како жао што нећемо моћи да присуствујемо том историјском скупу. Али, мислили смо, била би много већа штета да командни кадар напусти територију у тренуцима кад су Немци вршили притисак на слободну територију са свих страна, кад се заправо позната Шеста непријатељска офанзива проширила и на територију Македоније.

Ипак су кренули

Темпо и два делегата, праћени једном десетином, кренули су у зору

фронта није могла ни птица да прелети. Наши делегати стигли су до границе Албаније и ту, између Дебра и Пишкопеје, налетели на заседу.

Нисмо се много изненадили кад смо их угледали у Главном штабу. Знали смо с каквим су ризиком кренули. Посебно јер смо у тим тренуцима буквално водили борбу за опстанак на слободној територији. Међутим, мада је жалост што делегати из Македоније неће бити на Другом заседању АВНОЈ-а била велика, били смо уверени да ће се на том скупу поштовати жеље македонског народа. Наиме, ми смо успели да Врховном штабу доставимо, бар у најважнијим тачкама.

Главни штаб је био раздраган кад је сазнао за одлуке Другог заседања АВНОЈ-а.

Колико су те одлуке утицале на развој устанка у Македонији можда најбоље може да посведочи податак да је убрзо после Другог заседања АВНОЈ-а, у току само једног дана из Прилепа стигло 40 нових бораца.

И, мада нисмо стигли у Јајце, четворици нас је указано велко поверење да будемо чланови Председништва АВНОЈ-а. Није то била мала ствар, маке-

Једина шанса да Врховном штабу доставимо свих 38 имена била је наша тзв. резервна веза, преко Другог корпуса Пека Дапчевића. Веровали смо да они одржавају редовне контакте са Врховним штабом и да ће списак наших делегата ипак на време стићи до Врховног штаба. Међутим, као да се нешто заверило против нас, и они су тада имали неке сметње на везама па нису успели да пошаљу наш извештај. Сазнали смо то тек много касније и зато се у првим документима са Другог заседања АВНОЈ-а као делегати из Македони-

од веза које буду прихватале делегацију.

Сада је наступио критичан моменат: жеља је била да наша делегација буде што бројнија, али како? Ситуација је била таква да није дозвољавала да ми из ЦК КПМ и Главног штаба НОВ и ПО Македоније напустимо територију када су се на њој водиле судбоносне борбе. Уз то, многи од изабраних делегата са терена нису могли да стигну ни до нас, а како ће тек бити на готово хиљадукилометарском путу до неког места у Босни.

средином новембра, не сећам се тачног датума. Испратили смо их са најлепшим жељама да стигну куд су наумили, мада смо знали да ће њихов пробој до места где ће заседати АВНОЈ бити раван подвигу.

Направили смо маршруту кретања наше делегације: требало је да се преко Албаније и Црне Горе стигне у Босну. Међутим, баш у то време Немци су свим снагама кренули од границе Албаније и, чинило се, да линију њиховог

садржај Манифеста и веровали смо да циљеви устанка у Манифесту неће бити изневерени.

Тако је и било. И што је још најзанимљивије, захваљујући нашој радио-станици и томе што више није било сметњи на везама, чули смо истог дана за одлуке Другог заседања АВНОЈ-а. Наш радио-телеграфист Васко Петковски се као мало дете радовао кад је примао извештаје из Јајца. И не само он, цео

донски народ је до тада увек био искључиван из судбоносних одлука, али одлукама Другог заседања АВНОЈ-а прихваћено му је извојевано право на самоопредељење, на изградњу сопствене државности.

Забележио:
Петар Милатовић

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ЛЕПО... НИЈЕ ЛОШЕ! БЛАГИ ПОРАСТ!

ОВО ЈЕ ПРОДУКТИВНОСТ ЗА ОНУ СЕДМИЦУ КАД ЈЕ ПАЈА БИО БОЛЕСТАН!

ЗА **ОВО** ДОБА ГОДИНЕ СТАЊЕ ЈЕ ЗАДОВОЉАВАЈУЋЕ!

ШТА?

ИЗНЕНАЂЕЊЕ!

СРЕЋАН РОЂЕНДАН!

ЗАР ТИ СЕ НЕ ЧИНИ ДА МУ ВИДИШ СУЗЕ РАДОСНИЦЕ!

АХА... ОД СРЕЋЕ ШТО ЈЕ ПАД НА ГРАФИКОНУ ЛАЖАН!

6/19

ТО МОРАМ САМ

ВОЗЕЋИ ВАГОНЕТ ЗВИЖДУКАО САМ НЕКУ ВЕСЕЛУ МЕЛОДИЈУ, ЗА ПОЛА САТА ЗАВРШАВАЛА МИ СЕ СМЕНА У ЧЕЛИЧАНИ И ЈЕДВА САМ ЧЕКАО ДА КРЕНЕМ КУЋИ. АЛИ, САМО ШТО САМ У ВИСОКУ ПЕЋ ИСТОВАРИО ОТПАТКЕ ГВОЖЂА, ОДЈЕКНУЛА ЈЕ ЕКСПЛОЗИЈА...

У челичани Шотон у северном Велсу радио сам већ дуго година, запослио сам се одмах по завршетку средње школе. После четири године „паузе", кад сам се вратио из рата, наставио сам да радим као ливац. Сви моји планови да наставим са школовањем пали су у воду, требало је издржавати породицу – у међувремену сам се оженио и добио двоје деце.

Тог октобарског дана 1951. био сам у поподневној смени, од два до десет увече. Мој посао био је да високу пећ у којој се добијало сирово гвожђе „храним" отпацима метала. На вагонету сам довозио комаде гвожђа различитих облика и тај крш убацивао у пећ. Последњих пола сата страховито ми се одужило. Једва сам чекао да завршим јер ме је код куће чекала свечана вечера – тог дана мој син Марк славио је седми рођендан. Без обзира што је већ било касно, рекли су да славље неће почети док ја не стигнем.

Да убацим још ова колица, помислио сам, и онда је готово за данас. Али, само што сам изручио отпатке метала са вагонета, одјекнула је страховита експлозија. Колица су одлетела неколико метара даље а мене је прекрила маса вреле оплате од шамотних цигала којима су ради изолације, обложене високе пећи. Био сам прикован за земљу и осећао да горим. Од појаса надоле сав у ужареној маси, нисам могао да се покренем. Бол је био тако неподношљив да сам осећао како губим свест. Видео сам своје другове који су се успаничених лица сакупљали око мене и сами немоћни да било шта ураде. Знао сам да не могу да ми помогну јер од ужарене масе у чијем сам се центру нашао нису могли да приђу.

Постало ми је убрзо јасно да једино од мене зависи да ли ћу извући живу главу. Досетио сам се да спас могу да потражим кроз један од отвора за убацивање ваздуха у високе пећи. Претпостављао сам да су спасилачке екипе већ кренуле тим путем, туда су једино могли да дођу до мене, али док они дођу можда ће све бити касно. У питању су били секунди.

Склањао сам ужарене цигле са тела, шаке су ме пекле, али ја сам се трудио да не мислим на бол. Морао сам да се ослободим терета да бих се покренуо. Претворио сам се у живу буктињу, бол је постајао неподношљив, осећао сам цврчање меса. Само још мало издржи, непрекидно сам себи понављао, не смеш да одустанеш. Сети се Марка, Бони, помисли да те код куће чека Џоан. Ако ништа друго, за њих мораш да живиш!

Прсти и дланови претворили су ми се у живе ране, чинило ми се да се лепе за делове метала и цигле које сам уклањао. Био сам прекривен толиком масом да сам се плашио да се никад нећу извући...

Последњом снагом сам се придигао, имао сам утисак да се извлачим из растопљене лаве, и бауљајући кренуо ка једном од отвора. Само што сам закорачио у тај уски пролаз, пао сам онесвешћен. Последње чега се сећам била су лица мојих другова.

Касније су ми причали да су пред челичаном већ била спремна амбулантна кола. Није било времена да ми укажу било какву помоћ на лицу места па су ме увили у неки чаршав и хитно пребацили у болницу. Сличне несреће дешавале су се у фабрици, али ни радници који су ту провели век, а ни лекари који су указивали помоћ људима са опекотинама, не памте да је неко толико настрадао. Кад су ме прихватили, са мене је висило месо, лице ми је изгледало као црна безоблична маса на којој се више нису разазнавали ни нос ни очи.

Виљем Вилкок је недавно прославио четрдесет година брака са Џоаном, а пре три године отишао је и у пензију. На његовом лицу готово да се ни не примећују трагови опекотина које су пре тридесет две године могле да га коштају живота.

Кад сам после неколико дана коначно дошао свести, схватио сам да се налазим у некој врсти пластичне кесе, само ми је глава вирила. Читаво тело морали су да ми лече специјалним уљима и мелемима све време страхујући да тако тешке опекотине трећег степена можда и нећу успети да преживим. Лице ми је било такође у завојима. У тим страховитим тренуцима, док нисам смео ни да помислим на шта ћу личити кад са мене скину ту „кошуљицу", помогла ми је породица и другови с посла који су се непрекидно смењивали, ни тренутка нисам био сам.

До несреће је, установљено је касније, дошло услед тога што се међу отпацима метала нашла – бомба. Како је то могло да се догоди, никоме није јасно, обично се свака гомила крша која стиже у челичану проверавала, баш из бојазни да не залута нека бомба. Тог пута, вероватно заостала из рата, она се ипак некако „прошуњала" и замало ме коштала живота.

Виљем Вилкок

КЛАЈВ СИНКЛЕР ПО ТРЕЋИ ПУТ У ЗАБАВНИКУ

СИНКЛЕРМОБИЛ

МАШИНА ИЗ СНОВА

БРИТАНСКИ ЧАРОБЊАК ЕЛЕКТРОНИКЕ, ТВОРАЦ НАЈПОПУЛАРНИЈЕГ КУЋНОГ КОМПЈУТЕРА НА СВЕТУ, ПЉОСНАТОГ МИНИ-ТЕЛЕВИЗОРА И ЈОШ МНОГО ЧЕГА, УСПЕО ЈЕ ДА НАПРАВИ ПРОТОТИП УНИВЕРЗАЛНОГ АУТОМОБИЛА НА ЕЛЕКТРИЧНИ ПОГОН И ТАКО ПРЕТЕКНЕ И ЧУВЕНЕ ЈАПАНЦЕ И АМЕРИКАНЦЕ КОЈИ НА ЊЕМУ ГОДИНАМА БЕЗУСПЕШНО РАДЕ.

Један од раних прототипа „синклермобила". Десно вам се смеши Клајв Синклер. Нипошто не значи да ће возило овако и изгледати – сви подаци о њему строго су чувана тајна.

Клајв Синклер је уверен да ће се већ крајем ове деценије за градску вожњу употребљавати електрични аутомобили базирани на његовом изуму или слични њему. Објављен цртеж на основу Синклеровог прототипа – пригодно названог „синклермобил – приказује мало лагано електрично возило којим се маневрише као од шале.

Синклермобил ће моћи да се вози по читав дан без пуњења, неће имати тешке и гломазне батерије и, веома битан податак, биће јевтин – свега око хиљаду петсто фунти стерлинга, односно око двеста педесет хиљада динара.

Геније чије се идеје све теже краду тврди да су грађење аутомобила на електрични погон омогућила револуционарна техничка решења и да ће баш захваљујући њима његов модел бити најбољи и најјевтинији на свету.

Сјајна идеја, висок квалитет и ниска цена

Произвођачи аутомобила који већ годинама безуспешно троше огромне своте новца покушавајући то исто помало су сумњичави према оваквим изјавама. „Форд" је, на пример, наручио низ студијских пројеката, „Џенерал моторс" је направио дванаестак пробних возила, а Јапанци већ три године испробавају прототипове и сви редом наилазе на непремостиве техничке проблеме услед којих су возила некомерцијална.

Али, одавно су прошла времена када су тврђења Клајва Синклера смела тек тако да се одбацују. У свим досадашњим моделима рачунара, микрокомпјутера и, најскорије, пљоснатих телевизора, он је успевао да споји инвентивност, висок квалитет и ниску цену. Подаци о појединостима пројекта „синклермобил" су, као што је уобичајено, строго чувана тајна, али и они који су процурели довољни су да се закључи како је Синклер на правом путу.

Конструктор је изразио спремност да у саму производњу уложи дванаест милиона деветсто хиљада фунти стечених продајом десет процената деоница своје компаније „Синклер рисерч" из Кембриџа. Ако идеја успе, производњу ће ипак највероватније преузети нека велика фирма – Синклер се по правилу тиме не бави – па се може догодити да се синклермобил производи и ван Велике Британије у некој другој западноевропској земљи.

Микрочипови чувају батерије од инфаркта

У Енглеској, истина, већ одавно постоје и раде електрична возила на три точка за разношење млека, али су њихове батерије сувише гломазне и скупе да би се уграђивале у мали аутомобил. – Због чега батерије морају да имају садашњи уобичајени облик и тако тежак оклоп? – пита Синклер. Он је решавање тог проблема поверио др Џефрију Мeју из фирме „Тангстон лимитид" у саставу корпорације „Хокер-Сидли".

Фирма „Тангстон" је у тесној сарадњи са америчком „Јардли корпорејшн" пројектовала батерију коју је могуће произвести у готово свим облицима, а могла би да се угради у конструкцију аутомобила као елеменат, на пример, шасије или усправни ослонац каросерије. Кућиште и постоље батерије начињени су од новог пластичног материјала који се употребљава у индустрији авиона. „Тангстонова" батерија је лака и економична.

Други проблем представљала је контрола напајања мотора електричном струјом из батерије. Фирма „Синклер рисерч" утврдила је да је век акумулатора далеко дужи ако се он равномерније троши и пуни. Идеално решење била би два акумулатора који се допуњавају: док се један полако и равномерно троши, други се исто тако

ратора који усклађује рад мотора са његовим оптерећењем.

Мада је код синклермобила мењач већ превазиђена ствар, још увек преостаје да се постигне равномерно оптерећење акумулатора, односно његово што спорије пражњење. То се сликовито може упоредити са трчањем уз степенице: постоји оптимална брзина при којој човек може брзо да стигне до врха а да себи не науди, а ако то не поштује и трчи пребрзо, добиће срчани напад.

Мало дугме уместо управљача

Синклер користи врсту микропроцесора познату под називом „чопер" (преведено на наш језик „секач") која проводи струју у наглим и кратким налетима мерљивим милисекундама. Тачније, на сваки милисекунд испуштања енергије батерија се „одмара" два милисекунда.

Крупан корак у будућност Синклер је начинио израдом низа програма за широк избор примена за које се може користити ова батерија. „Чопери" сами процењују чиниоце као што су тежина возила и врста терена (нагиб, влажност, блатњавост и слично) и на основу њих израчунавају потребну вучну снагу и успостављају одговарајући ритам милисекундних пауза и продора струје.

За брзину и лакоћу возила исто су толико важни дизајн каросерије и у њу уграђене техничке новине. Под Синклеровим покровитељством две угледне британске просветне установе, Краљевски уметнички колеџ и Империјални колеџ, организовале су дипломски курс аутомобилског дизајна и технологије и током рада рођен је низ одличних идеја.

Инжењера Гија Дебараа из Француске Канаде, једног од дипломаца са курса, Синклер је сместа зграбио. Дебара је радио на пројекту дигиталног уређаја за управљање који помоћу микропроцесора израчунава степен кривине (окуке), тежину оптерећења, брзину возила и слично. Даровити млади Канађанин тврди да ће његов систем учинити крај класичним управљачима и преносним механизмима које је назвао „гомилом гвожђурије". Постојаће само малено дугме, точак или палица за преношење возачевих упутстава и жеља микропроцесору.

Нестабилност од које обично пате троточкаши биће надокнађена механизмом искретања на кривинама чији ће рад такође бити компјутерски регулисан.

И једносед, и трицикл, и путничко возило и камион

Напокон, Клајв Синклер је загрејан за такозвани „модуларни" дизајн аутомобила, односно за шасију пројектовану да прими различите врсте каросерија: једносед, породично возило, камионет итд.

Плод свих тих замисли биће аутомобил вероватно налик на приказани, преваљиваће око сто двадесет километара без пуњења, биће готово нечујан и, наравно, неће загађивати средину. Просто идеално.

У пројекат је, поред самог Синклера, новац уложила и Британска државна агенција за помоћ индустрији. Први радови обављени су на Универзитету у Кембриџу у чијем склопу и делује „Синклер рисерч", а нови мотор се управо усавршава на Универзитету у Ексетеру. На пројекат су досад утрошена два милиона фунти стерлинга.

Последња коцкица у мозаику је пројектна фирма „Лотус груп" која је за фабрику „Де Лореан" усавршила нов метод прављења лаких каросерија и чак пројектовала машине за њихову производњу. Пошто је „Де Лореан" у међувремену банкротирао, Синклер је једноставно купио његове машине.

Према томе, давнашњи сан Клајва Синклера о електрично-електронском аутомобилу постао је стварност. За његову реализацију сада је потребна само висока стручност, а то за овог генијалца никада није представљало проблем.

• • •

Пред само штампање „Забавника" стигла нам је из Лондона вест: Синклер је обећао да ће „синклермобил" бити готов најдаље до краја 1984. године.

Бојана Дожић

НЕСИ, НЕСИ, КАЖИ ГДЕ СИ!

Тако рећи само што је крочио на обалу чувеног шкотског језера Лох Неса, Американац Ерик Бекјорд – иначе неуморни трагач за „Снежним човеком" са Хималаја Јетијем – објавио је без икаквог узбуђења да је видео „чудовиште" и то не једно већ три! Чудовиште би било Неси за којим читаве екипе научника годинама безуспешно трагају постављајући му најлукавије замке у виду ултрасавремених апарата за подводну шпијунажу.

Срећни „очевидац" Бекјорд изјавио је почетком прошлог августа да је са хотелског прозора снимао видео-филмове и том приликом камером ухватио и маму Неси са два младунца.

На филму који је приказао три Несија више личе на сенке на води него на тела животиња, па су научници који по том питању врше озбиљна истраживања крајње сумњичави. Насупрот њима јавност се и те како загрејала, а власник велике кладионице Вињем Хил повећао је шансе да ће се у року од годину дана доказати постојање Несија са сто према један на тридесет три према један!

Откако је, пре педесетак година, почео прави бизнис у вези са чудовиштем из Лох Неса, пријављено је око четири хиљаде „појављивања". Сваки нови случај само иде на руку локалној трговини и туризму, а летос, после Бекјордове изјаве пропраћене филмом, на улицама села покрај Лох Неса владала је гунгула као усред Њујорка.

Да ли ће се и даље веровати у постојање Несија зависи ипак од доказа који се траже да би се признала аутентичност сведочења очевидаца, а ти научни захтеви су готово немогуће строги и егзактни.

Кени Мекензи, син власника хотела са чијег је прозора снимљен „доказни" видео-филм, сигуран је да се ради баш о Несију.

– Видео сам чудовиште једном када сам с братом ишао у школу, али ником нисмо ни зуцнули о томе јер нам ионако не би веровали – рекао је он летос. – Видели смо леђа и главу.

Очекује се да ће се истина о Несију ускоро поуздано знати захваљујући техничкој опреми усавршеној током последње три године. Екипа такозваног Британског Лох Нес и Морар пројекта – верује се да и у језеру Морар борави чудовиште – четрдесет пута је добила сонарне сигнале толико јаке и из такве дубине да за њих једноставно не постоји никакво просто објашњење.

Од почетка маја до краја августа 1982. године два скенерска сонара радила су у дубоком северном базену Лох Неса хиљаду и пет стотина часова.

– Јачина, дубина и вероватно кретање „циља" су просто запрепашћујући – рекао је тада Адријан Шајн, шеф екипе од двадесет научника разних струка који на пројекту раде већ десет година.

Све је то лепо и красно али нико, бар из научних кругова, ни издалека није спреман да постојање Несија уопште узме у разматрање, а камоли прихвати, без далеко опипљивијих и очигледнијих доказа.

Случајни „очевици", као што је Американац са својим видео-филмом и њему слични, само сметају и шкоде угледу озбиљних научника који раде на прикупљању таквих доказа. Није стога чуди што је Тони Хармсфорт, кустос Изложбе чудовишта из Лох Неса, летос од муке чупао косу с главе када су се туристи са свих страна света сјатили на обале језера а најновије „сведочанство" зграбила и на сва звона објавила сензационалистичка штампа гарнирајући га разним измишљотинама.

Б. Д.

ПИЈАНИ ШЕВРОЛЕТ

Возачима на које посумња да возе у пијаном стању саобраћајна полиција у Лос Анђелесу више не даје да дувају у балон. Смислили су знатно ефикаснији метод – „пијани шевролет". Наиме, модел овог аутомобила преправљен је тако да може да се упали само ако се, уместо класичних кључева, употреби игла коју треба угурати кроз један веома мали отвор, на тај начин активира се мотор. Наравно да ову операцију могу да изведу само они који су сто посто трезни.

ЛЕПОТИЦА – А ПАМЕТНА!?

Ево доказа да није тачно мишљење да лепота и памет не иду заједно: прелепа јужноамеричка играчица Каролина Варга, звезда једног ноћног клуба у Милану, има највећи коефицијент интелигенције који је икад забележен. Бар тако тврди

Марчело Новара, доцент на универзитету у Падови и италијански представник у „Мензи", удружењу суперинтелигентних особа које је још 1947. основано у Лондону. Професор Новара је иначе селектор и тврди да Каролина, осим што је постигла апсолутни максимум на тестовима који досад није забележен у свету, има наjведрији дух који је икад срео.

Чланови „Менза-клуба" достојанствено су прихватили придошлицу. Тако се Каролина нашла раме уз раме са Медсеном Пиријем, саветником Беле куће за економију, Исаком Асимовим, чувеним писцем и научником, Доналдом Патерсоном, председником „Форда" и Клајвом Синклером, проналазачем мини-компјутера. Међутим, мало је познато да уз њихове блиставе умове равноправно стоје и бројне домаћице, службеници и земљорадници који често немају ни разред основне школе.

ПОГРЕШНО ПАРКИРАНА – МАЗГА!

Саобраћајна правила важе за све, погрешно паркирано возило макар и оно које уместо точкова има четири ноге (!), треба уклонити кад смета. Да су „радници – пауци" озбиљно схватили свој позив, најбоље говори случај који се догодио у шпанском граду Сарагоси. Тврдоглаву мазгу која је кочила саобраћај на једној прометној улици завезали су за камионет у намери да је поведу према паркиралишту на које иначе одвлаче погрешно паркиране аутомобиле. Али, мазга не би била мазга кад би све текло по плану. Дуго је одбијала да се покрене и тек су је после два сата натезања натерали да пође за „пауком". Да ли је власник касније морао да плати казну за њено „преношење" – не зна се.

ДЕЦА И АРХЕОЛОЗИ

Познато је да деца воле да чепркају по земљи, отпацима, гомилама насталим после каквог рушења. И археолози такође чепркају по остацима старих цивилизација да би открили предмете који им могу нешто казати о животу тадашњег друштва. Ако се претпостави да су и у далекој прошлости деца волела да се играју на местима где су одлагани отпаци, логично је закључити да су она на тим местима нешто и мењала а те измене могу да доведу археологе у забуну.

Да би доказао ову претпоставку, енглески археолог Хеменд скупио је гомилу отпадака и дозволио свом трогодишњем сину да се на њој игра. После три „сеансе" од по пола часа, структура гомиле знатно се изменила.

У научном чланку, који носи потписе и оца и сина, Хеменд, археолог износи своје веома занимљиво мишљење: многе загонетне особености старих буњишта могле су настати због сличних „дорада" деце. То увек треба имати на уму када се доносе закључци о резултатима археолошких ископавања. На пример: глинена посуда пуна каменчића и гранчица могла би да наведе археологе на мисао о некаквом верском ритуалу, док је то у ствари само резултат дечје игре.

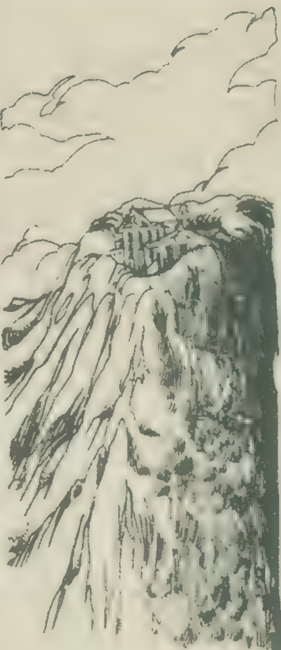

ГРАД У КРАТЕРУ ВУЛКАНА

Град Полигијум, који помињу многи римски извори, најзад је нађен. Шпански, италијански и француски подводни археолози уложили су у трагање за њим много времена и напора. И труд им се исплатио. Град је, како је установљено, веома стар и у њему су људи живели од трећег миленијума пре наше ере све до 4. века.

Полигијум је откривен на блатном дну језера Тау у близини француско-шпанске границе. Нашли су га рибари из француског града Агда у чије су мреже доспевале амфоре, делови мозаичних подова и разни камени предмети. Пратећи овај траг археолози су провели под водом око 2850 часова и из језера извукли седам стотина разних предмета од којих већина потиче из бронзаног доба.

На основу нађених предмета и места њиховог налажења научници закључују да су Полигијум, сојеничко насеље, основали Лигурци отприлике у оно време када је почела изградња египатских пирамида. Његови становници бавили су се риболовом, производњом соли, израдом тканина, грнчарством. Наковњи и чекићи извађени с дна језера сведоче да су Лигурци били ковачи и да су, између осталог, обрађивали сребро и бакар.

Како је изгледао Полигијум у античко време тек треба открити. Геолошка истраживања показују да је у то време залив на језеру где је био основан град већ био исушен – природно или вештачки, не зна се – и да је на месту где су стајале сојенице гајена винова лоза. У 4. веку наше ере тај део копна се због тектонских поремећаја спустио на дно језера на дубину од три метра. На крају треба још додати да језеро Тау лежи у кратеру вулкана који је био активан пре више од милион година.

ЗМИЈА У СЕФУ

Ако сте мислили да се у сефовима по банкама остављају само новац, накит и вредносни папири, преварили сте се. Тако је један енглески археолог,

вративши се са пута по Египту, донео мумију! Плашећи се да му је неко не украде док кућу не обезбеди алармним уређајима, замолио је управника ливерпулске банке да је задржи извесно време у сефу. А други један научник обратно се истој тој банци са молбом да му се недељу-две причувају јаја једне опасне змије отровнице. Службеници нису удовољили његовој молби у страху да се у међувремену из јаја не излегу „слатке мале змијице".

У замбијски град Лусаку недавно је приспела већа количина јаког ирског пива. Наручилац се уплашио да нестрпљиве муштерије могу да му провале у магацин па је читаву поруџбину обезбедио – у сефу народне банке.

Али, има и случајева да људи оставе ствари у трезору за које би се најмање очекивало. У лондонској банци месец дана био је иза решетака један најобичнији – бицикл. Аустријски туриста који је дошао у посету Великој Британији плашио се да га остави на улици. Како су у банци уопште пристали да му га чувају, није јасно.

ЗАР ТИ?

Кад су полицајци стигли у једну кућу у предграђу Њујорка, избезумљени власник почео је да им набраја шта му је све покрадено. Лопов је очигледно искористио читаво преподне док није било укућана и „почистио" све што је било од вредности. За дивно чудо, заборавио је једну „ситницу" – пса! Односно, враголасти четвороножац, тако су бар полицајци помислили, могао је да буде само његов јер откуда би се иначе затекао у затвореној кући. Проверили су код суседа да можда није њихов и кад су сви одбили ма какву везу са псом, завезали су га на каиш и пустили да их води претпостављајући да ће им показати пут до свог господара.

И заиста, куче је сигурно ишло путем, очигледно знало је где му је кућа. После отприлике једног километра зауставило се пред улазом једне омање куће и почело да лаје. Када је власник отворио врата, није могао да поверује својим очима. На вратима су га чекала два полицајца и пас који је почео да скаче на њега и да га лиже.

Случај је био решен: у кући су нашли све ствари које је власник пријавио да су му нестале.

БУБАШВАБЕ ЗА ЛЕК

Лек је добар ма од чега да је справљен, али на нови лек за болести јетре који прави један јапански фармаколог болесници ће морати мало дуже да се навикавају. Помисао на „сировину" од које се лек справља није нимало пријатна, али ако лек буде тако делотворан као што се обећава, може се десити да га брзо и заволе.

Реч је о експериментима професора Тецуроа Фуђите из јапанског града Фукушиме који сматра да је на путу да направи веома ефикасан лек за болести јетре – и то од бубашваба. Сушећи бубашвабе и кувајући их касније у смеси алкохола и хлороформа, он је добио течност коју је убризгавао мишевима. Показало се да она може да буде делотворна код више обољења, али најбоље резултате јапански професор очекује код обољења јетре.

Професор Фуђита открио је, међутим, нешто можда још интересантније – делотворне и лековите показале су се само бубашвабе „сацума" са југа Јапана, назване по старом имену града Кагошиме на острву Кјушу. Тај део Јапана географски је најближи Кини и преко њега је одувек ишла трговина са некада великим Кинеским царством. Ту је прво стигла писменост и култура учених Кинеза, а у тај крај су у кинеским џункама стигле и бубашвабе којих и даље има у континенталним деловима НР Кине, на неким кинеским острвима, у Хонг-Конгу и на острву Окинава. Шта је то посебно у кинеским бубашвабама, названим у Јапану по старом имену Кагошиме, веома је тешко рећи. Можда ће професор Фуђита, када заврши са својим експериментима, моћи да одговори и на то питање.

РЕКОРДНА ЛИНИЈА

Најдужа аутобуска линија на свету протеже се преко целог аустралијског континента: од Перта на западној обали, преко Аделаиде и Мелбурна до Сиднеја на источној обали. Према возном реду аутобуси марке „волво" који саобраћају на овој линији треба да пређу пут од 5500 километара за 62 часа. Средња брзина кретања, урачунавши сва заустављања, силазак и укрцавање путника, промену возача и

снабдевање горивом износи завидних сто километара на час.

ЈОШ ЈЕДНОМ О КАФИ

После анализе више од десет хиљада чланака о користи и штети од кафе, група енглеских научника дошла је до закључка да осам испијених шољица овог напитка у току 24 часа не могу да шкоде здравом човеку. Није откривена веза између употребе кафе и артеросклерозе. Међутим, утврђено је да особама с високим крвним притиском кафа шкоди. Такође је и рак панкреаса чешћи код особа које узимају превише овог напитка. Не препоручује се ни будућим мајкама јер може да наруши правилан развој плода. И још две занимљиве чињенице. Прва је – то што од кафе живнемо није толико од кофеина колико од читавог комплекса органских материја, а њих има више од три стотине. Друга – кафа без кофеина отвара апетит више од обичне.

МАЈМУНСКА ПОСЛА

На острву Суматри су као берачи кокосових ораха однедавно ангажовани – мајмуни. Власници кокосових плантажа сада имају знатно већу добит јер мајмунима не морају ништа да плаћају. Довољно је само да им обезбеде на литре освежавајућих пића и слаткиша. Наравно, извесну надокнаду дају њихови власници који их сваки дан бициклима довозе на „радно место". Једине невоље имају у време паузе – тада мајмуне треба добро пазити да им не умакну на оближње дрвеће са бананама!

КАДА ВАДИТИ ЗУБ?

Степен осетљивости на бол не зависи само од индивидуалне особености организма сваког од нас већ и од времена у току дана и ноћи. До таквог закључка дошли су после низа опита лекари клиничког одељења универзитета у Марбургу. Они су утврдили да се болни надражаји на површини коже, убоди иглом на пример, најјаче осећају између једанаест и дванаест часова пре подне. Унутрашњи бол, као зубобоља на пример, најјаче се осећа ноћу. Лекари сматрају да је унутрашње ткиво најмање осетљиво на бол око 18 часова. Због тога они препоручују осетљивим особама да баш то време користе за посете зубном лекару, ако је то, разуме се, могуће.

Чак се и неугледна жаба усудила да се попне на главу овог неспретњаковића страшног изгледа који нарасте и по два и по метра.

РЕДАК

ОД ДВАДЕСЕТ ПЕТ ПОСТОЈЕЋИХ ВРСТА КРОКОДИЛА КОЈИ УГЛАВНОМ ЖИВЕ УЗ ЕКВАТОР, АЛИГАТОР ЈЕ САЧУВАН ЈОШ САМО У АМЕРИЧКОМ МИСИСИПИЈУ И У КИНЕСКОЈ РЕЦИ ЈАНГЦЕУ.

У предањима се помиње као окретно и опасно чудовиште застрашујућих чељусти. Ако је веровати научницима, алигатор је ипак само ружан и тром неспретњаковић који је при сусрету са човеком пре спреман да побегне или скочи у воду него да га нападне...

Кинески алигатор, врста стара више од сто милиона година, најближи је живи сродник препотопских диносауруса. Зато није никакво чудо што се под именом **tuo** помиње већ у многим веома старим списима.

У „Књизи песама" из доба Пролећа и Јесени (7–5. век пре нове ере), „Књизи обреда" с краја прошле и почетка нове ере и многим другим остало је забележено да је алигаторово месо јестиво, а његова кожа врло подесна за прављење – бубњева. Према „Путовањима Марка Пола", ових гмизаваца је у Кини пре седам стотина година било много и навелико су ловљени.

Некада је алигатора било у целој јужној Кини, на обалама обраслим трском, око језера, мочвара, дуж реке Јангце и њених притока. Чак се и почетком педесетих година овог века ноћу још могло чути како провинцијом Анхуеј одјекује рика алигатора.

Нешто због неумереног лова, а нешто стога што му је човек сталним освајањем нових простора знатно сузио природно боравиште, алигатор је данас прилично ретка зверка и још се једино може пронаћи на неприступачном мочварном земљишту обраслом шипражјем и травом у југоисточним провинцијама Анхуеју, Џеђијангу и Ђангсуу.

Кинески алигатор је један од највећих преживелих гмизаваца – може да порасте и преко два метра. На његовом телу најдужи је снажан и савитљив реп који му служи за пливање. На врху њушке има две ноздрве окренуте нагоре, са кожнатим наборима којима може да их отвара и затвара. Уши у облику пропреза затвара пар чврстих зализака, а један посебан мишић раздваја усну дупљу од једњака. Све ово омогућава алигатору да дуго издржи под водом и само повремено изрони како би напунио плућа.

> Алигатор је гмизавац из подреда гуштера (ред Lepidosauria – љускари). Име му потиче од шпанске речи el (или al) lagarto, што значи гуштер. По величини је приближно једнак крокодилу, али за разлику од њега има нешто ширу главу и њушку и истуреније зубе.
>
> Због кратких ногу и крупног тела прилично је спор и незграпан. Док се крокодил храни рибама, птицама, псима, јеленима, па чак и говечетом, алигатор се храни ситнијим животињама и ређе напада људе. И алигатори и крокодили су од давнина ловљени због коже, масноће и мошуса из жлезда, а у новије време и из – спорта.

Улаз у алигаторову јазбину која може бити дугачка и двадесет пет метара, сваки обавезно има два излаза и – вентилацију.

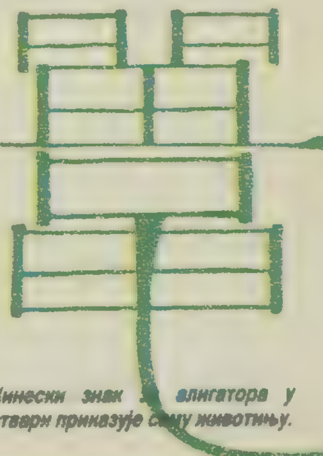
Живи „од ваздуха"

Може да плива веома брзо али то ретко чини. Најчешће се може видети како плута – тада његово тамно тело прекривено крупном крљушти највише личи на неку кладу!

Храни се пужевима, школькама, жабама, зечевима, рибама, раковима и осталим малим живстињама. Међутим, због своје велике неспретности, извикани креолок често остаје без плена. Поред тога, он под водом не види сасвим јасно јер му танки, полупровидни унутрашњи капак прекрива око и кад су спољашња два отворена. Плен види само као у измаглици и, наравно, најчешће не успева да га ухвати. Кад се дочепа неке рибе или жабе, изгледа да за то треба више да захвали пукој случајности него својој ловачкој умешности.

– Кад је већ тако – каже Хуан Чу – Чијен, стручњак за гмизавце Зоолошког института при Кинеској академији наука и саветник Међународног удружења и за очување природе и природних богатстава – питали смо се како је ова врста уопште успела да опстане милионима година у свету у коме преживљавају само они најбоље прилагођени.

Испитивања су показала да алигатори имају врло успорен метаболизам, па

Кинески знак за алигатора у ствари приказује саму животињу.

могу дуго да издрже са мало или чак без имало хране. За време хладних месеци западају у зимски сан и живе без икакве хране. Чак и лети, када их непослужи срећа у лову, могу дуго да „живе од ваздуха".

Збунити незваног госта

Највећи део времена алигатор проводи у својој јазбини. Величина и невероватан облик ових лога говоре да „лењивац" ипак не жали труда ни времена када себи гради дом.

Да би ископао јазбину, алигатор користи канџе на предњим ногама – снажно рије по површинском слоју земље у којем има много испреплетаног корења трске и бамбуса, а оно што ископа рашчишћава репом. Потом својом великом, снажном главом проширује отвор рупе.

плута и дише у случају да јазбина буде поплављена.

Прве речи – штуцање

Алигатори из Јангцеа буде се из зимског сна у априлу, а у јуну се већ могу чути њихови позиви на парење.

– Једне јунске вечери, при јасној месечини, осматрали смо два алигатора како пливају један уз другог док су им се њушке повремено додиривале – прича Хуан Чу – Чијен. – Било је то право удварање. Пратили смо их још неколико ноћи и посматрали читаву игру парења која се одвија под водом.

Женке у јулу полажу јаја на обали. Крећу се споро, готово на врховима прстију, да им се ниски, набрекли стомаци не би вукли по земљи. Женка најпре потражи скровито место и ископа рупу коју облаже

Беба-алигатор пробија љуску јајета са два зуба који јој убрзо отпадају. Још пре него што помоли главу, младунац испушта глас сличан штуцању којим позива мајку у помоћ. Мукотрпно пробијање љуске јајета и ослобађање од ње може да потраје и цео дан. Новорођени алигатори одмах почињу да трчкарају и тумарају унаоколо, док се делови љуске још увек вуку за њима. Мајка им често помаже да се излегу, а онда их одводи према води на први час пливања.

Рођаци се препознали

Међународно удружење за очување природе и природних богатстава прогласило је алигатора из Јангцеа и његовог рођака из Мисисипија за угрожене врсте. И у Кини и у САД предузете су посебне мере заштите и основане узгојне станице.

Током прошлогодишње експедиције кинеских научника која је трајала месец и по и у којој су учествовали и представници америчког Зоолошког друштва, прикупљени су многи подаци о животу, навикама и распореду природних боравишта алигатора уз реку Јангце.

– У једном од првих огледа које смо тада извели – прича научник Хуан Чу – Чијен – емитовали смо снимак гласа младунца америчког алигатора да бисмо видели хоће ли алигатор из Јангцеа одговорити.

Реакција је била врло уочљива – већина алигатора је подизала и окретала главе у правцу звука, а многи су чак почели да гмижу из својих јазбина напоље да би пронашли ту „бебу" коју не могу да виде. За научнике је то био сигуран доказ о њиховој веома блиској сродности.

У Кини је досад саграђено неколико узгојних центара, од којих се највећи, са преко седамдесет алигатора, налази у провинцији Анхуеју. Како су алигатори животиње које се добро размножавају природним путем, узгојни центри и заштита њихове природне средине требало би да обезбеде брзо повећање популације.

– Надамо се да ова економски врло корисна, а изнад свега занимљива животињска врста, неће нестати из Кине – каже на крају зоолог Хуан Чу-Чине. – Јер алигатор је, као и џиновска панда или hou – риба плаве крви, прави живи фосил.

Љ. П.

ЗВЕР

Женке (полажу) различит број јаја – од девет до четрдесет. Интересантно је да се алигаторова јаја не стврдну кувањем.

Највеће јазбине дуге су и по 25 метара! Обично имају по два излаза од којих један води према води, а други ка шипражју или трави на копну. Неки отвори рачвају се у више неповезаних ходника, што вероватно треба да збуни непожељног уљеза. У унутрашњости је главна „одаја" са каквом барицом и обавезним земљаним уздигнућем које служи као лежај. На њему „домаћин" снива свој зимски сан, а лети се, иако проводи више времена напољу, обавезно враћа овамо да преспава ноћ.

Боравиште је по правилу снабдевено и „вентилацијом", отвором за ваздух таквом да алигатор може да

сувим гранчицама и лишћем. Потом у њу полаже јаја. По величини су слична пачијим, али је љуска много тврђа а облик строго симетричан. За разлику од осталих, алигаторово јаје не може да се стврдне приликом кувања.

Будућа мајка прекрива јаја лишћем, гранчицама и земљом коју поравна репом како би место било што неупадљивије. У току следећих седамдесет дана, колико траје инкубација, она се не удаљава од гнезда и будно га мотри. Тада је врло раздражљива и опасна.

– Видели смо женку како разјарено напада вола који се сасвим случајно примакао гнезду – прича Хуан Чу – Чијен.

„ЗАБАВНИКОВА" ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

ЛОВОР

(Laurus nobilis L.) Lauraceae

Народна имена: ловорика, зеленика, јаворика, лавор, лаворика, ловорик, лорбар, лорбек, лорбер, лорика.

Опис биљке

Грм или ниско зимзелено дрво. Листови су издужено елиптични, по ободу слабо наборани, на врху зашиљени, кожасти, у свежем стању сјајни, а кад се осуше матирани и ломљиви, 8 до 12 cm дуги и 3 до 5 cm широки, на кратким дршкама. На наличју се истиче главни нерв који се грана у 6 до 8 јаких споредних нерава. Укуса су јако ароматичног, опорог и горког. Кад се протрљају, осећа се пријатан мирис. Цветови су беличасто-зелени, смештени у пазуху лишћа. Плодови јајасти, у почетку зелени а затим поцрне, величине грашка, до 15 mm дуги и 11 mm широки и представљају коштунице. И они су пријетног мириса.

Налазишта

Ловор је пореклом са Истока али расте самоникло, појединачно или у заједници с осталим биљем у Хрватском и Црногорском приморју и на острвима. Од пре извесног времена ова биљка се гаји и представља један од најлепших украса наших вртова и тераса. Кресан у облику лопте или зашиљене купе, у земљишту или саксији ловор је због својих трајних листова, који су увек светлозелене боје, омиљена биљка.

Сакупљање

Од ловора се сакупљају листови и зрели плодови. Листови се беру преко целе године и суше у танком слоју, на промаји у хладу. Лако се и брзо суше али с њима треба пажљиво руковати, да се не поломе, јер су осушени веома крти. Обрани зрели плодови суше се такође у танком слоју. Лишће и плодови после сушења морају се брижљиво запаковати, најбоље у тегламa са добрим затварачем, да не изгубе свој мирис.

Употреба

Ловорово лишће служи углавном као зачин али има и лековита својства. Делује антисептично, стимулише апетит, помаже варењу и одстрањивању гасова. Користи се такође као средство за искашљавање и веома се цени у случајевима грипа, назеба и хроничног бронхитиса. У облику прашка осушено лишће се сматра као добро средство против грознице. У медитеранском подручју посебна пажња поклања се спољашњој употреби ловора, у лечењу реуматизма. Ако се жели интерна употреба, да би се, рецимо, побољшало варење, прокува се неколико листова у води запремине једне веће шоље и остави 10 минута да стоји. Узима се 2–3 шоље дневно после јела. Против кијавице, грипа, бронхитиса (као средство за искашљавање) начини се чај на исти начин само му се дода кришка лимуна. За спољашњу употребу израђује се помада против реуме, према једном старом медитеранском рецепту. Поломи се у авану неколико зрелих плодова ловора и прокува с водом 15 минута. Добијена маса процеди се кроз комад платна и остави да се охлади.

Сакупљена масна материја на површини помеша се с једном супеном кашиком свињске масти и добро умути да би се начинила крема која се чува у добро затвореној тегли.

Проф. др Момчило Горуновић

ЕНИГМА НЕМЕЗИС

ИНСПЕКТОР КОЛЕТ ЈЕ РАЗМИШЉАО: СВИ КОЈЕ ЈЕ НЕПОЗНАТИ „ОТКУЦАО" ИЗВРШИЛИ СУ КРУПНЕ ПЉАЧКЕ И УСПЕЛИ ДА УМАКНУ ПОЛИЦИЈИ. ЧУДНО ЈЕ ШТО ЈЕ ПОТКАЗАО САМО ПЕТОРИЦУ И ТО ТЕК ПОШТО СУ УБИЈЕНИ.

Инспектор Интерпола Жан Колет звани Соко читао је по трећи пут писмо написано штампаним словима која су личила на дечја: „Инспектору Жану Колету, централа Интерпола, Париз. Ако желите да нађете Едварда Џорџа Вокера, кога тражи енглеска полиција због пљачке 30.000 фунти стерлинга у банци у Манчестеру, јавите шпанској полицији да мотри на извесног Џона Кемпа који тренутно станује у Каље Арагон 23 у Мадриду. Немезис".

– Опет пун погодак! Шпанска полиција је већ нашла Кемпа – али мртвог. И тај Кемп није нико други до „наш" Џорџ Вокер. Не знам ко је Немезис, али је очигледно одлично обавештен – рече инспектору његов сарадник Пол Лавал.

Ко организује бекства?

– Држимо се чињеница, драги Лавале. Ове године Немезис нам је послао пет писама и у сваком означио место боравка неког криминалца кога је тражила читава светска полиција. Али, када је полиција стизала на лице места, увек је налазила лешеве тих људи. То се догодило у Мексику, Алжиру, Турској, Аргентини и сада у Шпанији. Занима ме зашто Немезис редовно о томе обавештава баш Интерпол а не неку од локалних полиција? – замишљено рече инспектор Колет па настави:

– Сви бандити које је Немезис „откуцао" имају нешто заједничко. Сва петорица су извршила крупне пљачке, успела да с пленом умакну полицији и до-

НАЈОЖАЉЕНИЈИ СЛОН

У токијском зоолошком врту у парку Уено ових дана угинула је једна од најомиљенијих животиња малишана из јапанске престонице. Слоница Индира није била ни болесна, нити јој се догодила нека несрећа. Умрла је једноставно природном смрћу и ожаљена као што можда никада нијedна животиња није била. У целом Токију одржаване су верске церемоније, а на централном скупу одржаном у једном од највећих токијских храмова учествовао је лично токијски гувернер Сузуки. Младо и велико плакало је за Индиром. али то и није било чудо. Та слоница била је прави ветеран зоолошког врта у Уену.

Индира је светлост дана угледала у далекој Индији, али је у петнаестој години била утоварена на брод и доведена у Јапан где је, ето, остала до краја живота. Зашто би прича о једној слоници била толико интересантна, запитаћете се. Ево зашто. Непосредно после завршетка другог светског рата, 1949. године из Јапана у Њу Делхи послато је осам стотина писама. На ковертима, на месту на коме се обично исписује адреса, писало је понегде само: „Председник Нехру, Индија". Пошто су у школском програму телевизије гледали емисију о Индији, јапански дечаци и девојчице били су задивљени лепотом великих животиња које никада у животу нису видели и, као да су се договорили, написали су на стотине молби председнику Џавахарлалу Нехруу да им пошаље једног слона.

Било је то доба још незалечених рана које је људима из целог света нанео ратни вихор, а становници Азије нису могли да заборављају суровост војника Јапанске империјалне армије која је успела да завлада великим делом азијског континента. Јапан је још био под америчком окупацијом, његови дипломати су се тешко одлучивали на пут у свет, а и када би негде ишли, нису их дочекивали великом добродошлицом. Али писма јапанских дечака и девојчица била су примљена на сасвим други начин.

Индијски председник брзо је одабрао једну лепу слоницу, дао јој име по својој ћер-

чепају се неког сигурнијег поднебља. Ове године догодиле су се 23 велике провале чије извршиоце нисмо уловили. Чудновато је што је Немезис потказао само петорицу, и то тек пошто су убијени, а о осталима ни речи!

– Сигуран сам да тај Немезис организује бекства!

– Разуме се – потврди Соко. – Немезис гарантује криминалцима сигуран прелаз границе с нетакнутим пленом и заузврат тражи од њих одређен, по свој прилици позамашан, проценат. Ова петорица, чим су се нашла ван домашаја полиције, вероватно су одбила да му исплате уговорену суму, и он их је једноставно ликвидирао!

– А због чега је морао о томе да обавести и нас? – упита Лавал.

– Прво, зато што зна да Интерпол одмах обавештава све полиције и, друго, да би вест процурила у штампу. Веома вешт начин! Господин Немезис поручује преко полиције својим сарадницима да не прашта преваре!

– Он је, значи, обичан убица! – примети Лавал.

– Мораћу поново да проучим свих пет случајева а онда ћу потражити Немезисове услуге! Тако ћемо му најлакше ући у траг! – рече Жан Колет.

Кафана „Сива мачка"

– Ти си потпуно полудео! – говорио је месец дана касније инспектору Колету Ли Канвел, шеф канадске полиције. Колет се само смешкао. Управо је стигао у Канаду, у Отаву, и уживао је у чуђењу свог колеге и пријатеља.

– Тражиш од мене – настави Канвел – да ти будем саучесник у оружаној пљачки! И то ни мање ни више него 100.000 долара! И ко ти је тај Жак Гаран?

– Умро је два дана пре истека последње казне. Био је један од најпознатијих француских криминалаца. Али, новине нису писале о његовој смрти у затвору. Удесићемо да објаве вест да је он после пуштања из затвора тајно ушао у Канаду, извршио пљачку и нестао. Видећеш, неће бити никаквих компликација...

Три дана после овог разговора Колет је седео за воланом великог америчког аутомобила заустављеног на споредном путу што је избијао на улазни пут у велике челичане П. А. Х. Чим је чуо звук блиндираног аутомобила, који је из челичане носио новац, Колет је упалио мотор и почео лагано да се приближава како би му пресекао пут. Возач је морао нагло да укочи и у том тренутку око Колетове главе зазвиждаше меци. Инспектор се зачас нашао у јарку крај пута. Колет је пузећи покушао да се што више удаљи...

– Жане, Жане! – зачуо је Соко познат глас и одахнуо. Кад се усправио, угледао је полицијска кола и поред њих групицу људи. – Морао сам да пуцам – рекао му је шеф полиције Ли Кантвел – али сам пазио да те не погодим.

– Е, баш ти хвала! То ми је лепа утеха за претрпљени страх. А због чега си морао да пуцаш, ако смем да знам?

– Па, у близини има кућа и пожељно је да становници изјаве новинарима да су чули пуцњаву. Тако ће бити уверљивије. Кроз неколико часова сви канадски листови писаће о дрској пљачки коју је извршио француски криминалац Жак Гаран. Чувај се добро јер ће те ускоро јурити полиција читавог америчког континента.

– Потрудићу се, не брини ништа.

– Као познавалац овдашњих прилика саветујем ти да одеш у Квебек који је насељен Французима и потражиш кафану преко пута луке која се зове „Сива мачка". Власник је неки Гале звани Француз који је у вези с читавим канадским подземљем. Доказа за то, наравно, немамо али знамо да је тако. Тамо покушај да ступиш у контакт с тим својим Немезисом. Он ће те радо прихватити с обзиром на опљачканих 100.000 долара.

Наслов у новинама

– Шта желите, господине? – обратио се Француз новом госту. – Да ли је по вољи ручак?

– Морам с вама да разговарам у четири ока. Хитно је. Ја сам Жак Гаран!

– Па шта с тим! – одврати власник кафане који је необично личио на посивелог маторог мачка.

– Морао сам мало да напустим Париз. Тамо је постало много вруће. Сада тражим мирније место док ствари не крену набоље.

– Жао ми је, не издајем собе.

– Али, знате ко их издаје! Уосталом, даћу вам одмах 50 долара.

– У реду! Нисте ваљда дошли аутомобилом?

– Нисам луд! Кола сам оставио изван града а таблице скинуо. Полицији неће бити лако да ме нађе!

– Роберте, – викну газда једног келнера – спреми за господина собу на спрату.

Док је Колет мирно дремуцкао у малој соби изнад кафане, Француз је узбуђено читао вечерња издања новина: „ПЉАЧКА ЧЕЛИЧАНЕ П. А. Х. У ОТАВИ! ПЛЕН – 100.000 ДОЛАРА!"

Листови су на првим странама донели и регистарски број пљачкашевих кола.

– Остани у кревету и не мичи се! – подвикнуо је Француз Колету пошто се на прстима увукао у његову собу. – Доларе на сунце или пуцам!

– Нисам ваљда луд да толику лову вучем са собом! Ти, матори, ниси при себи! – одговори му мирно лажни Гаран и у том тренутку у соби нестаде светлости. Када је сијалица поново блеснула, Колет је стајао на вратима и слатко се смејао.

– Предвидео сам ја тако нешто и зато сам извукао жицу из прекидача. Опрости ако сам те по овом мраку мало јаче ударио, ништа се није видело! А сада да поразговарамо озбиљно, потребан ми је Немезис!

Правац Тангер

У 10 часова следећег јутра Француз је возио Колета улицама Квебека. У самом центру града аутомобил се зауставио испред једне велелепне стамбене палате у коју су Колет и његов возач ушли на споредан улаз. Брзи лифт одвео их је до 8. спрата. У луксузно намештеној канцеларији дочекао их је омањи пун човек љубазно се смешећи.

– Добродошли у нашу агенцију за путовања. Изволите посетнице.

Колет се једва уздржао да не викне: на посетници је писало: АГЕНЦИЈА СТЕЛА, ФИЛИЈАЛЕ У ЛОНДОНУ, ПАРИЗУ, РИМУ, ЊУЈОРКУ. Каква генијална идеја! И да ли је овај човечуљак опасни Немезис?

– Где желите да отпутујете?

– У Тангер.

– Одлично! Четрдесет одсто опљачкане суме и то тек када будете на сигурном месту

– Јесте ли полудели? Таман посла. Никада вам нећу дати тај новац!

– Више нема повлачења! Ако не пристанете, одмах ћемо обавестити полицију. Ви нам ништа не можете јер вам нико не би поверовао.

– А ако одбијем да платим проценат када се све заврши?

– Е, то само покушајте! – И љубазни господин се још слађе насмеши. – Неки пре вас су пробали и нађени су с пререзаним гркљаном!

И тако се Жан Колет нашао у првој класи луксузног пароброда „Хиспанија" који је пловио према Тангеру. Од дуга времена пливао је у дивном плавом базену, играо тенис, вежбао бокс. Тога дана управо је завршио ударање у врећу и задихано је скидао боксерске рукавице кад се у сали за тренинг појави човек тридесетих година одевен такође у шорц и мајицу.

– Питер Харст из Лондона – представио се он без много церемонија, као што је то већ обичај на броду.

– Џорџ Сомерс из Њу Орлеанса. Изволите, ја сам се већ уморио. Да ли знате где има топле воде?

– Ако желите да се окупате, тушеви су у дну ходника, право.

– Хвала, веома сте љубазни – одговори Колет и удаљи се. Замишљено је климао главом и док је пролазио поред кабине с тушевима на којој је јасним енглеским језиком писало ПАУЕРС – тушеви – помисли: „До ђавола, морам да пошаљем хитан радиограм инспектору Ракију из тангерске полиције".

Клопка

Удобно седећи у фотељи од трске, инспектор Колет је са терасе свог луксузног хотелског апартмана посматрао Тангер који се купао у светлости. Занет размишљањем прекасно је приметио непријатеља који му се пришуњао с леђа, тихо као мачка. Снажан ударац у потиљак послао га је у царство снова. Освестио се на патосу а изнад њега је стајао познаник са брода Питер Харст.

– Најзад да ти се представим: ја сам Немезис и с тобом је свршено, инспекторе Колете!

– Како знаш да сам ја Колет? Моја слика се никада није појавила ни у једним новинама.

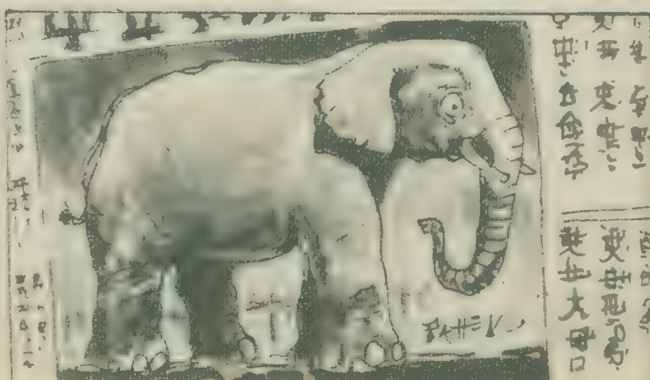
– Имао сам твоју фотографију, сећаш се да те је наша агенција сликала за лажни пасош. Ми се увек распитујемо о својим клијентима. Затим сам отишао у архиве разних новина и ствар је била решена. Прљави полицајац! – одговори Немезис презриво. – Нећеш ми више утећи! – И Немезис поче да припрема инјекцију од које се Колету јежила кожа.

Изненада, хитац из пиштоља избаци Немезису шприц из руку. Капетан Раки, инспектор тангерске полиције, упао је у собу окружен својим људима. На Немезисовом лицу видело се најдубље запрепашћење а затим страховит бес.

– И ви сте направили грешку, пријатељу. Ово је била најобичнија клопка – обрати му се Колет. Издали сте се још на броду! Уместо да кажете ШАУЕРС како се енглески зову тушеви и како је и писало на вратима кабине ви сте, знајући да сам Француз, ту реч казали на француском! Од тог тренутка нисмо вас више испуштали из вида.

П. З.

ки (данашњој председници индијске владе Индири Ганди) и са специјалним емисаром који је носио његову поруку за мале Јапанце послао је у Јапан. Дочек слонице Индире била је можда највећа свечаност после завршетка рата у Токију. Стотине хиљада грађана главног града и околине окупили су се да виде истовар, а испред ограђеног простора у тада полупразном зоолошком врту у парку Уено

пролазили су дуги редови деце и њихових родитеља.

Индира је постала национални љубимац у Јапану и само је повремено нека животињска звезда могла мало да јој одузме славу коју је уживала. Једна од таквих била је и прва кинеска панда која је из Пекинга стигла као дар у част обнављања односа између две државе 1972. године, али љубав коју су Јапанци осећали према Индири није тиме била нимало умањена. Новинари су је у својим написима често називали једним од првих послератних амбасадора мира у Јапану, а кажу да ни некадашњи јапански премијер Јошида, који је необично мрзео фотографисање, није могао да одоли а да не стане поред Индире да би ту фотографију, коју су му убрзо поклонили новинари, понео као једну од најдражих успомена.

Џ. М.

Брик БРАДФОРД
by Paul NORRIS

НАЈЗАД, БРЗИНОМ МЕТКА, ЧИГРА ЈЕ ИЗЛЕТЕЛА ИЗ ЛАБОРАТОРИЈЕ...

ЏИНОВСКИ СТАНОВНИК НЕПОЗНАТЕ ПЛАНЕТЕ ПОКУШАО ЈЕ ДА СЕ СПАСЕ ИЗ ЛАБОРАТОРИЈЕ ДОК СЕ ОКО ЊЕГА СВЕ РУШИЛО...

ДОК ЈЕ СВЕМИРСКА ЧИГРА НЕКОНТРОЛИСАНО ЛЕТЕЛА, ДОКТОР ИСТЛАНД ЈЕ ПОКУШАВАО ДА УСПОСТАВИ КОНТРОЛУ...
НЕ МОГУ ТИ ПОМОЋИ, ДОК... ЈЕДВА СЕ ДРЖИМ НА НОГАМА!

ПРИВЛАЧНА СНАГА ПЛАНЕТЕ ПОСТЕПЕНО ЈЕ СЛАБИЛА...
УСПОСТАВИО САМ КОНТРОЛУ! САДА ЛЕТИМО КО ЛИСТ НА ПОВЕТАРЦУ!
И НЕ САМО ТО... СЛОБОДНИ СМО! ОСЛОБОДИЛИ СМО СЕ И ТОГ ДИВА И ЊЕГОВЕ ЛАБОРАТОРИЈЕ!

ДА, САДА СМО У СВЕМИРУ, ДОК! ВИДЕЋУ ШТА ЈЕ С ХОПИЈЕМ!
А ЈА ЋУ ОПЕТ ДА УСПОСТАВИМ КОМПЈУТЕРСКИ СИСТЕМ УПРАВЉАЊА!

ЗА ТО ВРЕМЕ НАУЧНИК ЈЕ ПОКУШАВАО ДА УСПОСТАВИ ВЕЗУ СА ХОПИЈЕМ...
СВЕ ЈЕ ИЗГУБЉЕНО... БЕЗ ЛАБОРАТОРИЈЕ ВИШЕ НЕ МОГУ ДА ШАЉЕМ ТАЛАСЕ...

А У ЧИГРИ...
ШТА СЕ ДОГОДИЛО? БОЛИ МЕ ВИЛИЦА... А И УСНИО САМ ЧУДАН САН!
БИЛО ПА ПРОШЛО, ХОПИ! ОСЛОБОДИЛИ СМО СЕ ТЕ СТРАШНЕ МОРЕ!
Paul NORRIS 7-25

ОПЕТ ЈЕ КОМПЈУТЕР ПРЕУЗЕО КОНТРОЛУ! ПЛОВИМО СИГУРНО КУЋИ!
ЈЕДВА ЧЕКАМ ДА ОПЕТ УГЛЕДАМО ЗЕМЉУ!
У ИДУЋЕМ БРОЈУ:
ИЗНОГУД

ФЛАШ ГОРДОН

ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

Велики успех недељних табли Рејмондовог "Флаша Гордона", покренутог 1934, навело је 1940. године матичну компанију "Кинг фичерс синдикејт" да покрене и дневне епизоде (у каишевима).
Њихов аутор Остин Бригз је 1944. године преузео од Алекса Рејмонда и недељне епизоде, али је после месец дана одустао од дневних и оне су престале да излазе.

На захтев читалаца, талентовани цртач Дениjел (Ден) Бери поново их је покренуо 12. новембра 1951. године. Из његовог чувеног првог циклуса од пет епизода "Политикин забавник" је објавио три (као стрип-прилоге у бројевима 955, 1393, 1394 и 1395).
Уз кратак садржај претходних, наш лист у три дела доноси и преостале две епизоде.

Пошто су две експедиције на Јупитер нестале, према џиновској планети полази трећа, под вођством прославњеног пилота Флаша Гордона.

Због квара на моторима, брод пристаје уз светирски затвор у орбити око Земље, у коме се налази и чувени физичар Кент...

У затвору избија побуна, али невино осуђени Кент успева да гасом у систему за вентилацију савлада свих осамсто побуњеника...

За Кентом, као новим чланом посаде, брод стиже до Јупитера и врши мерења атмосфере планете...

Брод се потом спушта на џиновски месец Ганимед, али у потресу страда остају живи само Флаш, Дејл, Кент и Текс...

У пећинама испод површине Флаш проналази Реја, сина познатог геолога Емила Карсона, несталог приликом поласка једне експедиције на Земљин месец...

Земљани долазе у руке злог принца Гарла, чији људи су их заледили зрацима. Гарл на превару баца Флаша у арену...

Пошто је у арени убио огромно чудовиште, Флаш од миролјубиве краљице Марле сазнаје да постојање леденог града зависи од једне џиновске машине...

... и да је доктор Карсон раније планетарним транспортером упућен на далеку планету Танијум, по истоимени ретки елемент, потребан за рад машине...

ФЛАШ ГОРДОН

ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

САЗНАВШИ ДА ЈЕ ЕМИЛ КАРСОН ИЗГУБЉЕН И ДА ГРАДУ ПРЕТИ ПРОПАСТ БЕЗ ТАНИЈУМА, ФЛАШ ОМОГУЋУЈЕ ДЕЈЛ, КЕНТУ, ТЕКСУ И РЕЈУ ДА ПОБЕГНУ ДОКТОРОВОМ РАКЕТОМ...

НОВИ ПОТРЕС У ЛЕДЕНОМ ГРАДУ ПРИМОРАВА МАРЛУ И ФЛАША ДА СЕ И САМИ, СА КРАЉИЧИНИМ ЉУБИМЦЕМ ЖАПЦЕМ, ПЛАНЕТАРНИМ ТРАНСПОРТЕРОМ ПРЕБАЦЕ НА ПЛАНЕТУ ТАНИЈУМ...

НА ДАЛЕКОЈ ПЛАНЕТИ ФЛАШ И МАРЛА СУСРЕЋУ ЗАЛУТАЛОГ РЕЈА, СА КОЈИМ ЗАТИМ СТИЖУ ДО РАКЕТЕ, АЛИ, У ЊОЈ ЗАТИЧУ ЈЕДИНО ТРАГОВЕ БОРБЕ...

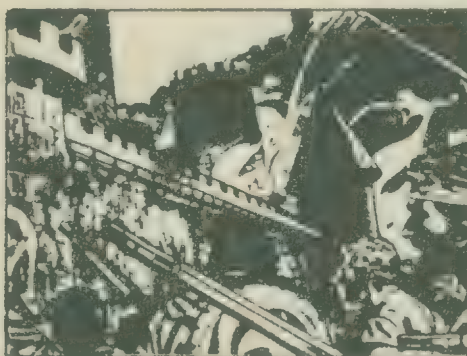
УСКОРО НАИЛАЗЕ НА ЉУДЕ-ЛЕПТИРОВЕ, КОЈИ ИХ ПРОГОНЕ ЗАТО ШТО ЈЕ УПЛАШЕНА МАРЛА ПИШТОЉЕМ УБИЛА ЏИНОВСКУ ГУСЕНИЦУ И У ЊОЈ, НЕ ЗНАЈУЋИ, ДЕТЕ-ЛЕПТИРА...

ПОСЛЕ БЕКСТВА СПЛАВОМ ПРЕКО МОРА, МАРЛУ ЗАРОБЉАВАЈУ ЉУДИ-ЂАВОЛИ И ОДВОДЕ ЈЕ СВОМЕ КРАЉУ ЛУЦИФАНУ, КОЈИ ЈЕ РАНИЈЕ УХВАТИО ДЕЈЛ И УБИО ТЕКСА...

ФЛАШ И РЕЈ СТИЖУ У ГРАД И ТАМО ПРОНАЛАЗЕ КЕНТА, КОЈИ СА КОВАЧЕМ ТЕМИРОМ КУЈЕ ВАТРЕНО ОРУЖЈЕ ЗА ПОБУНУ ПРОТИВ ЛУЦИФАНА...

ЗА ВРЕМЕ НАПАДА НА ЛУЦИФАНОВУ ТВРЂАВУ, МАРЛА БЕЖИ ОД ЗЛОГ ВЛАДАРА, КОЈИ БЕСАН БАЦА ЖАПЦА СА ЗИДИНА...

ТВРЂАВА ЈЕ ОСВОЈЕНА, ЛУЦИФАН ЗАРОБЉЕН, МАРЛА СПАСЕНА, А ЖАБАЦ СЕ, НА РАДОСТ СВИХ, УБРЗО ВРАТИО У ЖИВОТ...

ФЛАШ ОДЛУЧУЈЕ ДА СА МАРЛОМ, КЕНТОМ И РЕЈОМ КРЕНЕ ПРОТИВ ЛУЦИФАНОВОГ БРАТА, ЦРНОГ ВОЈВОДЕ, КОЈИ САДА ДРЖИ ДЕЈЛ У СТРАШНОЈ ШУМИ...

КАРАВАН ЈЕ НАПУСТИО ТАРТАРУС. МАРЛА, КЕНТ И РЕЈ БУЧНО НАГАЂАЈУ О ОНОМ ШТО ИХ ОЧЕКУЈЕ...

... А ФЛАШ ЈАШЕ ТИХО, ОБУЗЕТ МИСЛИМА О ДЕЈЛ АРДЕН...

И ТАКО, КАРАВАН ОДМИЧЕ ПРЕКО РАВНИЦЕ ПРЕМА ТАМНОМ ХОРИЗОНТУ ЗВАНОМ СТРАШНА ШУМА...

ФЛАШ ГОРДОН — ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

ФЛАШ ГОРДОН

ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

ФЛАШ ГОРДОН

ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

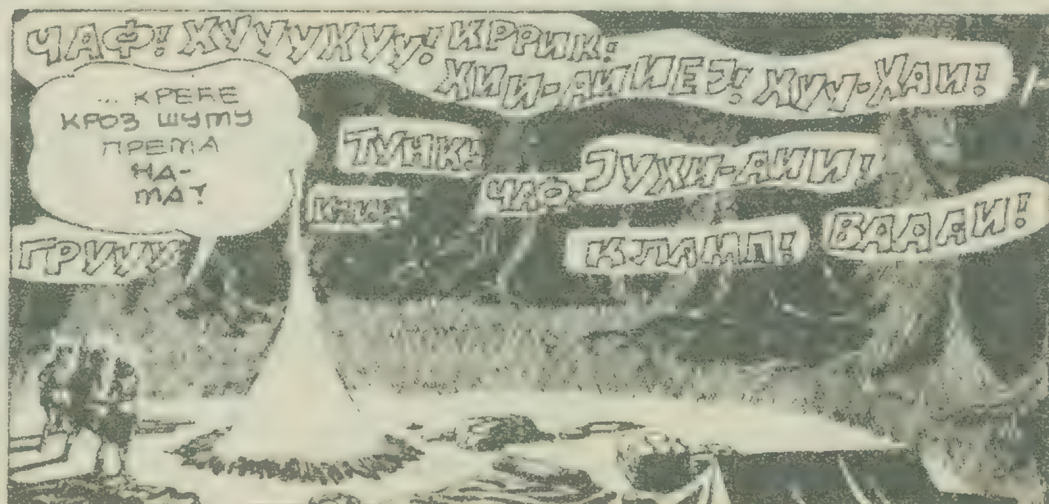
ЦРТА: ДЕН БЕРИ

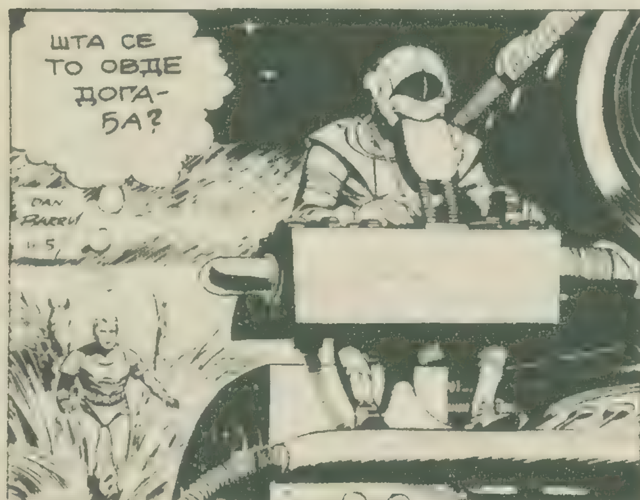
ФЛАШ ГОРДОН
ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

ФЛАШ ГОРДОН

ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

ФЛАШ ГОРДОН
ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

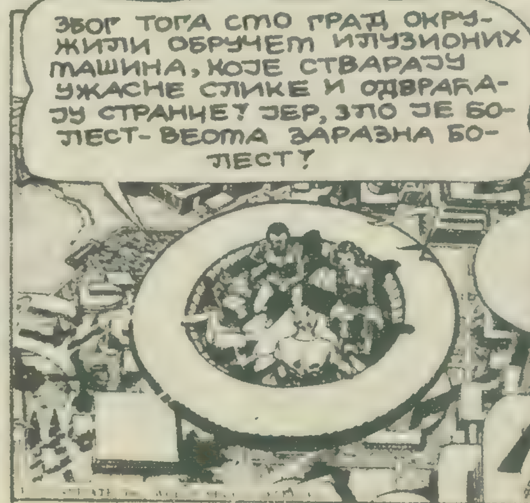

ФЛАШ ГОРДОН

ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

ФЛАШ ГОРДОН

ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

ФЛАШ ГОРДОН — ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

ФЛАШ ГОРДОН ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

ФЛАШ ГОРДОН

ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

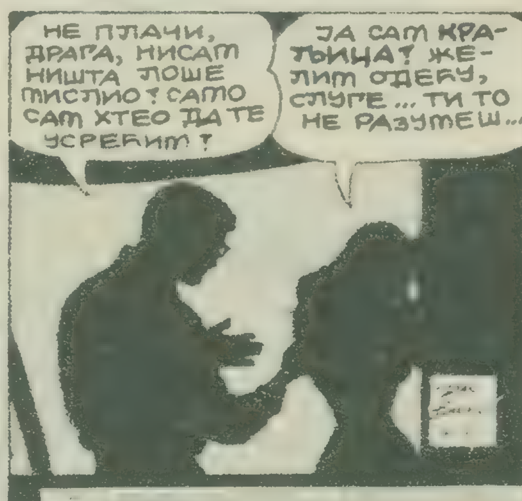

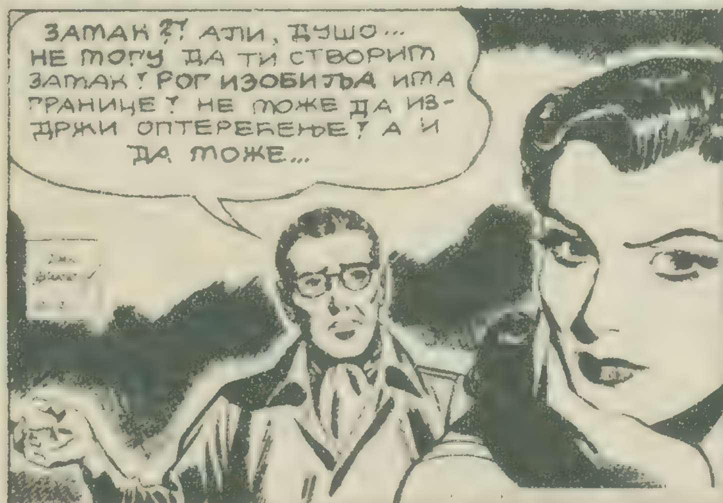

ФЛАШ ГОРДОН
ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ
ЦРТА: ДЕН БЕРИ

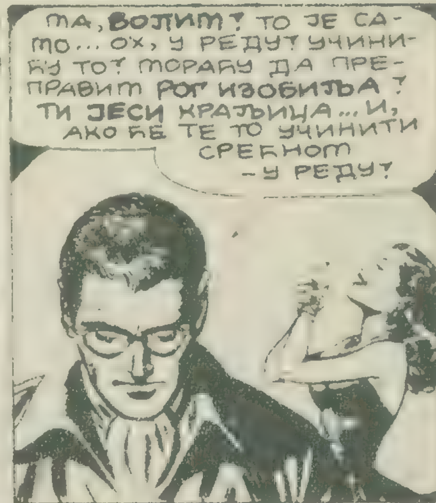

ФЛАШ ГОРДОН

ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

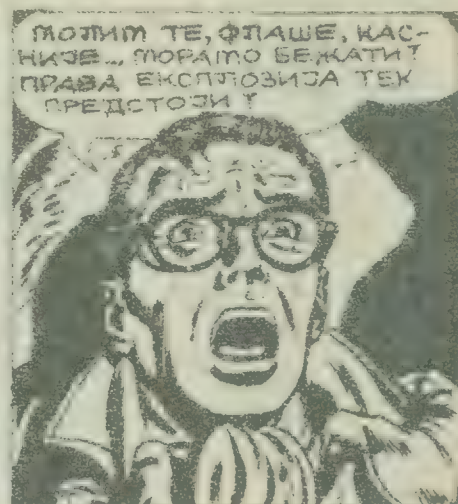
ФЛАШ ГОРДОН

ПУТОВАЊЕ У СТРАШНУ ШУМУ

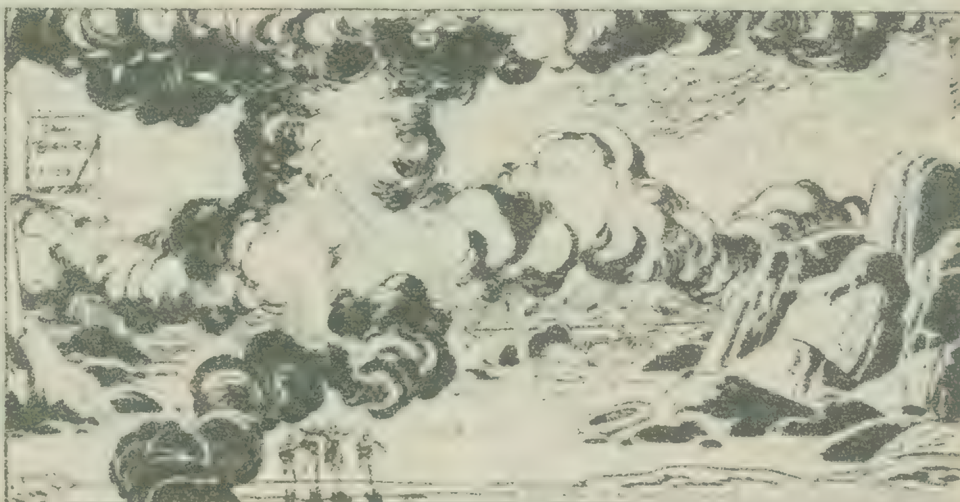
ЦРТА: ДЕН БЕРИ

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

НЕ ХАЈЕ БОГ ЗА МАРИЈА СВОГ

ЦАРИНА

НИКАД ПОТРЕБНИЈА И НИКАД НЕПОПУЛАРНИЈА

УЗАЛУД СЕ БЕНОЦИ УНОСИО ЦАРИНИКУ У ЛИЦЕ, СПОМИЊАО ОТКАЗ ЗЛОГ И НАОПАКОГ ГАЗДУ, МАЛУ ДЕЦУ, НИШТА НИЈЕ ВРЕДЕЛО...

Три сата ујутру. У даљини се назиру светла граничног прелаза и Марио смањује брзину. Ваљда га неће гњавити. Па и ти цариници су људи: у ово доба ноћи ни они сигурно нису најсвежији. Мора бити да се и њима спава. Штета што никог нема ни у траци за теретна возила.

Шкрипа кочница продорно одјекује у ноћи и Марио се и нехотице јежи.

Врата на згради су се отворила и на њима се појавио човек у униформи. Млад, веома, како се Марију учинило. Полетарац.

– Добро јутро! – каже док Марио улази у зграду и показује му шалтер на који треба да преда документа. Човек иза стакла има црвене очи али пажљиво прегледа сваки папир.

– Грацие, – промрмљао је Марио кад их је добио назад и креће напоље. Упркос хладноћи, онај полетарац још стоји напољу.

Правац на вагу!

– Имате ли шта да пријавите за царину? – пита.

– Ништа, баш ништа – одговара Марио сигурним гласом.

– А, цистерна? – наставља цариник.

– Ма ке, цистерна? Празна! – сад већ почиње да се љути Марио и као доказ пружа папире.

– Празна?

– У реду! – каже цариник. – Али, да је измеримо.

– Зашто? – пита сада Марио и додаје да му се жури.

– Тако, да проверимо – одговара цариник.

Марио се разљутио, зазива бога, спомиње газду, закашњење. Међутим, цариник не попушта. Италијан схвата да то дечачко лице пред њим не намерава да попусти и не преостаје му ништа друго него да учини то што се тражи. Док траје контакт, још се нада да није све изгубљено. Можда ће успети да га надмудри. Вози цистерну на вагу али једним точком не стаје на њу.

– Нисте добро стали! – враћа га цариник.

Сада је већ готово: Марио одлично зна да вага неће показати 20 тона колико тежи празна цистерна већ 10 тона више. У стомаку почиње да га пали нека ватра.

Све ће бити бум-бум

У међувремену, млади цариник не губи време. Завирује испод шасије куцка шрафцигером. Одзвања као да се удара по бетону. Пење се и проверава поклопце. Могао би да се закуне да су шрафови скоро отварани. Тражи од Марија да скине поклопце.

– Ни за живу главу! – одбија овај. – Унутра сигурно има још нешто гаса који је под притиском и све то може да експлодира.

– Какав је то гас? – пита цариник.

– Врло опасан – одговара Марио и пристаје да се цистерна отвори под условом да то уради стручњак.

Станко Анђелковић, како се цариник зове, не верује баш много у то, али не жели ни да ризикује. Шта ако гас заиста експлодира? Консултује се са друговима и затим позива људе из „Југопетрола" и „Нафтагаса". Они одлучно тврде да „Ликвидо Р 22 фреон" нема особине за које Марио тврди да их има. Значи, нема разлога да се цистерна не отвори.

Јутро је већ одмакло и у царинарницу стиже и шеф и одлучује да се и цистерна и приколица одмах отворе. Марио, поново покушава да их спречи, рукама описује експлозију, виче бум-бум, спомиње пакао, малу децу, да ли своју или цариникову то нико није могао да разуме.

Нико више не хаје за његове речи. Поклопци се отварају и Марио обара поглед.

– Цигарете! – каже Станко Анђелковић и прима честитке својих колега. Уморан је и жељан сна, али је задовољан због добро обављеног посла. За тренутак заборавља све оне непроспаване хладне и ветровите ноћи, јулске и августовске жеге, стотине хиљада аутомобила

смрад издувних гасова усред којих стји 12 сати, нервозне и махом преплашене путнике који стрепе од њега. А стрепи и он од њих. Није једноставно у војсци од неколико десетина милиона људи открити баш оног који кријумчари хероин, хашиш, оружје или покушава да унесе пропагандни материјал. Све то није лако али Станко, бар за сада, нема намеру да ову тешку професију мења нити му пада на памет да, као што је то учинио 170 година раније један од пионира царинске

ИМА ШАНСИ!

Једно од најчешћих питања везаних за школу које нам млађи читаоци упућују јесте и шта да заврше да би постали цариници. Вероватно ће многи од њих бити задовољни кад чују да се у служби Савезне управе царина (основана је 15. новембра 1944. године) налазе људи свих профила. Највећи број високошколаца су правници, али има и економиста, инжењера разних струка, технолога и, да не набрајамо више.

Кад је у питању средња школа, треба знати да посебна, царинска, не постоји. Међутим, у Београду се сваке године при Првој економској школи „Владимир Перић Валтер", Цетињска 5, и Финансијској школи, Милана Ракића 42, образује по једно одељење царинских техничара. Без обзира да ли је неко завршио једну од ове две школе, или неку другу, мора да, уколико по конкурсу буде примљен, извесно време проведе у Центру за стручно усавршавање где се врши обука радника царине. Та обука је обавезна за све запослене. Сем тога, сваке године се врши и провера знања из стручних предмета и важећих прописа.

За оне који желе да обуку маслинасту униформу рећи ћемо још и то да се за ову службу конкурси објављују сваке године, и то у неколико наврата. Значи, шанси има!

службе код нас, Вук Караџић, тражи премештај.

Гусле у предаху

За оне којима тај детаљ из живота нашег великог реформатора језика и књижевности није био познат, рећи ћемо да је у пролеће 1811. године Вук стигао у Кладово где је постављен за управника царинарнице. Повинујући се месним обичајима унајмио је две служавке за обављање домаћих послова а за своје „потребе" довео младића који му је уз гусле казивао народне песме. Слушајући га одмарао се од напорног посла који је захтевао да путује на коњу по целој Крајини. С обзиром да је био инвалид то му је сваким даном било све теже па је почео да пише писма људима блиским Карађорђу с молбом да му издејствују премештај.

Међутим, нико му није помогао иако су сви ценили његову ревност. Тако је Вук морао да настави с исцрпљујућим путовањима која су га водила од Видина до Текије и Неготина где је столовао Хајдук Вељко који је, како је забележено закупио све царинарнице по Крајини. Царинарнице су се, иначе, у та времена давале под закуп.

Занимљиво је да је царина била једна од првих „државних" служби успостављених у Србији после другог устанка али је извесно време још била у склопу прихода на које су Турци имали право. Прве тарифе донесене су петнаестак година раније и обрачунавале су се исто као и у Турској. На име царине Србија је била дужна да Порти сваке године исплати по 45.000 гроша. Царине су се плаћале и на увоз и на извоз. Да би се решио недостатак жита, сви трговци који су га извозили били су дужни да плате одређене дажбине док су они који су га увозили били ослобођени тога. Увозна царина се, примера ради, плаћала и на со и ћерамиду која се добављала из Турске. Године 1833. у Србији је било око 16 царинарница али је највећи промет био на београдској која је, две године касније, добила и сопствену зграду Ђумрукану.

Динар од товара

Много пре него у Србији царинска служба је постојала у другим крајевима наше земље и то пре свега у Босни и Херцеговини и Хрватској. Најпре је, по свему судећи, уведена у Требињу, градићу у којем су се укрштали путеви који су из Дубровника и Боке Которске водили у Босну и Србију. Царину је успоставио месни жупан а у њему висину прописивао службеник Дабижив Чихорић. Наравно, како месни жупани нису били врховна власт, тако је и требињски за све ово морао да тражи сагласност и одобрење цара Душана (у то време ови крајеви су се налазили у саставу његове државе). Благонаклоност цара потрајала је неких десет година а онда је 1345. на притужбе и захтев дубровачких трговаца који се никако нису мирили са овим издатком забранио овај намет на вилајет.

Кад је царина у питању, Душан се није показао изузетно доследан: попуштајући захтевима властелина он је дозвољавао да се она наплаћује и то по динар од сваког товара а онда их укидао чим би му дојадиле јадиковке оштећених Дубровчана. Ништа мање доследни нису се показали ни други средњовековни владари: и они су сваки час успостављали па укидали царине, већ како је ко имао утицаја на њих. Једна од наших првих средњовековних царинарница налазила се у кањону Сутјеске на путу који је водио од Дубровника преко Тјентишта и Фоче до Ниша. Будући да је то био изванредно важан трговачки друм, кнез Стјепан Вукчић-Херцег одлучио је да баш ту наплаћује царину и тако употпуни свој буџет. Царинарница која се налазила на месту званом Вратар радила је од 1436. до 1466. године. Да је вратар место сасвим згодно за убирање пара, дошао је до закључка и кастелан Владислав Мрђеновић па је ту једном приликом сачекао и опљачкао караван који је из Сребренице носио сребро у Дубровник. Срећом по Херцега, оваквих препада није сувише било.

Још једна царинарница задавала је муке Дубровчанима. Њу су основали Николићи, властела из Поповог Поља. Више од две деценије жалили су се Дубровчани на овај намет све док краљ Остоја није решио да изиђе у сусрет њиховим молбама и да 1418. године укине царинарницу у Поповом Пољу. То је решио краљ али није и кнез Гргур Николић-Вукосавић. Он се оглушио на све наредбе и задржао царинарницу констатујући да никако не може да се одрекне ових пара.

Сирото племство

У Хрватској се царина (овај појам се среће још у архивима из 13. века) јавља у доба Арпадовића. Запис о њој нађен је у једном документу о наплати лучке таксе у Трогиру. У то време за разлику од модерног, царина се није наплаћивала на граници већ на прилазима већим местима, тржницама, сајмиштима. Тако је свако ко је, на пример, пошао на пијацу да купи гуску, морао то и да плати (колико је нама данас лакше?). У 13. веку јавља се и један други термин за царину – тридесетница (од поданика се наплаћивао тридесети део вредности робе коју су носили). Наравно, сви поданици нису ни пред царином исти: племићи су били ослобођени плаћања а неко време и све домаће становништво. На мети средњовековних царинника били су искључиво странци. И све до 18. века Хрватска је имала посебну царинску управу и представљала је засебно подручје све док 1771. године Марија Терезија није укинула њену финансијску аутономију.

Четири године касније захвати аустроугарске царице погодили су и аустријске војводе који су још 1433. стекли право да по сопственим жељама и потребама убирају царине на својим имањима у Словенији.

Ето, тако је било некада. Како је сада, знамо.

Олга Вукадиновић

БИОГРАФИЈА ЗА 1 МИНУТ

ВЕЛИКИ ПОМОРАЦ

ФЕРНАНДО МАГЕЛАН

ЧВРСТО ЈЕ ВЕРОВАО ДА ЈЕ ЗЕМЉА ОКРУГЛА, АЛИ ЗА ЊЕГОВЕ ИДЕЈЕ ПОРТУГАЛСКИ КРАЉ НИЈЕ ХТЕО НИ ДА ЧУЈЕ... МАГЕЛАН ЈЕ ЗАТО СТУПИО У СЛУЖБУ ШПАНСКОГ КРАЉА КОЈИ МУ ЈЕ ДАО ПЕТ БРОДОВА И 250 ЉУДИ С КОЈИМА ЈЕ ЗАПЛОВИО ПУТ ЗАПАДА.

У ТОКУ ТРОГОДИШЊЕГ ПУТОВАЊА МАГЕЛАНОВИ БРОДОВИ ИСПИТАЛИ СУ ЈУГОИСТОЧНУ ОБАЛУ ЈУЖНЕ АМЕРИКЕ, УПЛОВИЛИ У МОРЕУЗ КОЈИ ЈЕ КАСНИЈЕ ПО ЊЕМУ И ДОБИО ИМЕ И ПОСЛЕ СТРАШНИХ ОЛУЈА УПЛОВИЛИ У ВЕЛИКИ ОКЕАН КОГА ЈЕ МАГЕЛАН НАЗВАО ТИХИ /ПАЦИФИК/, ЈЕР У ЊЕМУ НИЈЕ ДОЖИВЕО НИЈЕДНУ БУРУ... АЛИ, ГЛАД И БОЛЕСТИ ИЗАЗИВАЛИ СУ СВЕ ВЕЋЕ НЕЗАДОВОЉСТВО ПОСАДА КОЈЕ СУ СЕ У НЕКОЛИКО НАВРАТА ПОБУНИЛЕ.

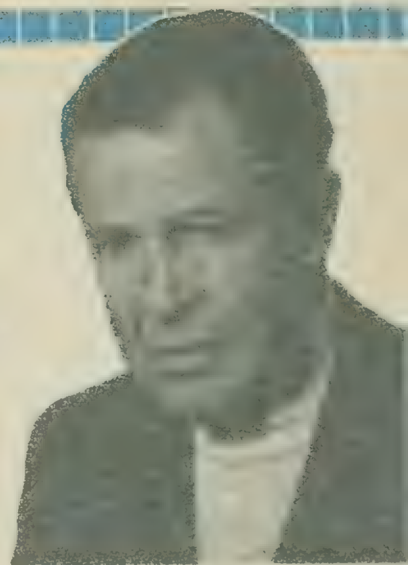
КОНАЧНО, 1521. УГЛЕДАЛИ СУ ФИЛИПИНСКА ОСТРВА, АЛИ ЈЕ МАГЕЛАН ТУ УБИЈЕН У БОРБИ С ДОМОРОЦИМА... ПОСЛЕ ТРИ СТРАШНЕ ГОДИНЕ, У ШПАНИЈУ СЕ ВРАТИО САМО ЈЕДАН БРОД СА ОСАМНАЕСТОРО ПРЕЖИВЕЛИХ.

БИЛО ЈЕ ТО ПРВО ПУТОВАЊЕ ОКО СВЕТА КОЈИМ ЈЕ НЕПОБИТНО ДОКАЗАНО ДА ЈЕ ЗЕМЉА ОКРУГЛА.

РОЂЕН 1480.(?) У САБРОСИ, ПОРТУГАЛИЈА - УМРО 1521, ФИЛИПИНИ

НЕМА ВИШЕ КОД ЧИКА МИШЕ

КАЗИВАЊЕ ЈЕДНОГ ГЛУМЦА

Сведок прохујалог времена: Павле Богатинчевић

Увек у покрету, никад на једном месту. Месецима и годинама ишли су за својом звездом по Србији, Црној Гори, Македонији... Напуштали су родитељски дом знајући да ће их се породица стидети или одрећи због одласка у глумце – „мангупе" и готово сви под старост живели од милостиње.

Били су без игде ичега. Имали су само таленат.. Уосталом, пре првог светског рата у Србији и није било глумачке школе. У глумце су одлазили чиновници, обућари, фризери, лицејци. Представе су давали по варошицама. Стигну, па код добростојећег кафеџије. Ми смо ти и ти, можемо ли вечерас да у вашој кафани представљамо Бој на Косову. Позорницу би склепали од бурића и летви, кулисе од папира и картона, а увече, у облаку дуванског дима гостију, дочаравали дворове.

Путовали су у трупама, већим или мањим, таљигама, возом, пешице. Све своје вукли су са собом. Позоришна трупа носила је име власника. Он је био редитељ и глумац и благајник, једном речју све. Трупе су се сваки час растурале и формирале нове. Најпознатије су биле Животићева, Лазићева, Чаргина... И брат познатог београдског апотекара Делинија имао је своју.

Доајен данашњих београдских глумаца Павле Богатинчевић провео је годину и по дана с путујућим трупама. Делио је њихову судбину и волео их.

Необична запрега

О том свету Богатинчевић прича с дубоким поштовањем. Све му је у трупи било несвакидашње, мало грубо и дивље, а ипак тако лепо и привлачно. Упознао је велике глумачке таленте који су стварали готово ни из чега. Нису имали ни плату ни пензију, а увек су били ведра духа. Какве је фанатике и фантасте сретао! Међу њима је било глумаца којих се не би постидела ни највећа позоришта света. Лутали су и људима даривали тренутке среће. Уништавали су их глад, болест и алкохол.

И поред свега, путујуће трупе су биле магнет. Олга Илић је сматрана за велику глумицу. Била је прелепа и љубимица београдске позоришне публике. Имала је безброј удварача. Кажу да су је официри, тада на највећој цени као младожење, чекали после представе у Народном позоришту и кад би ушла у фијакер испрезали

ПО КАФАНИЦАМА ЗАБИТИХ ВАРОШИЦА И НА ПОЗОРНИЦИ СКЛЕПАНОЈ ОД БУРИЋА И ЛЕТВИ, ПУТУЈУЋИ ГЛУМЦИ СУ ДОЧАРАВАЛИ ДВОРОВЕ. УМИРАЛИ СУ У БЕДИ ДО ПОСЛЕДЊЕГ ЧАСА САЊАЈУЋИ СВОЈ ЛЕПИ САН – ГЛУМУ.

Није тешко наслутити шта се потом догађало: уместо коња, они су вукли фијакер кроз град. На врхунцу славе напустила је Народно позориште и Београд и прикључила се некој позоришној трупи. Да јој под старост удружење глумаца није испословало скромну пензију скончала би од глади. Умрла је 1944, а сахрањена у мртвачком ковчегу начињеном од два сандука у којима је пакован шећер!

А тек Мери Потхрацка! Изванредна глумица и права лепотица. Догурала је до веома угледног скопског позоришта. Причало се да из њених уста излази музика од речи. Једног дана изгубила се из Скопља и за њу се ништа више није чуло. Умрла је у 27. години у Бањалуци од прекомерног узимања алкохола.

Сви глумачки великани између два рата почињали су у позоришним трупама: Добрица Милутиновић, Чича-Илија Станојевић, Пера Добриновић. За Божу Николића, Мику Ристића, Витомира Богића, или Душка Раденковића мање се зна. А били су велики, ако не и већи глумци.

А Милошу, а соколе!...

Репертоар позоришних трупа углавном је био уједначен: Коштана, Ђидо, Крвав јаглук, Зона Замфирова и неизоставно Бој на Косову. Међутим, играо се и Шекспир, Молијер... Путујући глумци су знали напамет све веће улоге из свих комада, па кад се разболи члан трупе зачас се налазила замена. Улога је прихватана и кад се није знала ниједна реч: довољна су била два-три читања текста и суфлер. Нарочито је био омиљен суфлер коме нико није знао име. Ословљаван је са Покојни. То име стоји и на крстачи на његовом гробу; до смрти није хтео да каже како се зове и одакле је!

За време представе публика се ватрено уживљавала у догађаје на позорници. Неком приликом позната Марићева трупа „представљала" је на Цетињу Бој на Косову. Марић је играо турског цара Мурата, а извесни Трнокопић глумио Милоша Обилића. И као што треба да буде, Трнокопић исуче бођеж, замахне да прекрати живот Мурату и узвикне:

– Тако ми ове деснице заклео сам се српском кнез Лазару!

Мурат се сљоска „мртав", а Црногорци у кафани скочише и готово у глас повикаше:

– А Милошу, а соколе, а уби пасјег сина!

Понављају гледаоци усклик и никако да престану. Види Марић да ће представа да пропадне и реши да га Милош Обилић још једном „убије". Устане, па каже Трнокопићу да поново сцену. Учинише они то,

али Црногорци сада још ватреније закликташе:

– А Милошу, а соколе!...

Смирили су се тек кад је Обилић шестог пута раставио Мурата од живота! И не само то: после представе Цетињани су целе ноћи гостили глумца Трнокопића, док је несрећни Марић провео ноћ испод неких поњава на позорници. Глумац који је играо „издајицу" Вука Бранковића извукао је живу главу тако што је утекао чак у Будву!

Хоћу млеко место воде

Путујући глумци су били више гладни него сити. Спавали су у изнајмљеним собицама. Једном су двојица затражила од домаћице млека уместо воде. Немајући да плате, пред зору су се искрали и нестали. Видећи да их нема, домаћица је завапила.

– Куку мени, глумци самци, а 'оће млеко!

Извесни Чика Миша је имао трупу, али ју је брзо растурио. Даље је наставио сам. Од целе имовине поседовао је само народно одело на себи и мочугу од које се није раздвајао. На глави је носио шубару, чак и лети. Путовао је искључиво пешице и неколико пута прокрстарио Србију, Босну, Црну Гору и Македонију.

Чим дође у село, Миша купи мало хартије, напише „Дошао Чика Миша" и прикачи на видно место. Вечерњи програм у сеоској крчми започињао је песмом „Отаџбина" Ђуре Јакшића, настављао песмом „Плава гробница" Милутина Бојића и завршавао пародијом Бране Цветковића „Артиљерија Рустикана". На крају би извадио црквени календар и читао сељацима где се тог месеца у Србији одржавају вашари и панађури. Ако се сељаци после тога не би растурили, узвикнуо би:

– Шта хоћете више од вашег Чика Мише!

Путујући глумци су били и велике патриоте. На солунском фронту су се и борили и давали представе. Али ни тада њиховој уметности није указивано поштовање. Као сведочанство остала је епизода везана за глумца Душана Раденковића. Док се одмарао у паузи једне представе на фронту наишао је пуковски ћата.

– Шта радиш, бре, Душане?

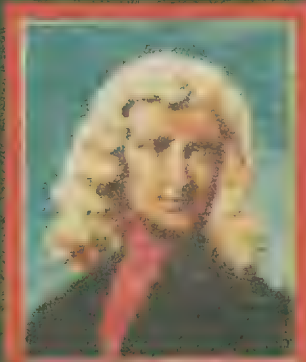
– Ево представљам!

– Јеси ли се уморио, да ти помогнем?

Миленко Тодоровић

ОТКРИЋЕ У МРАЧНОЈ СОБИ

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ЛОВИО СУНЧЕВУ СВЕТЛОСТ

ИСАК ЊУТН, „ОТАЦ" НЕКОЛИКО ЗАКОНА ФИЗИКЕ, ПРВИ ЈЕ УОЧИО И СПЕКТАР. ОНО ШТО ЈЕ ТИМ ПОВОДОМ САОПШТИО, ЗАПРЕПАСТИЛО ЈЕ СВЕТ.

Година 1666. У енглеском градићу Кембрицу готово сви становници познавали су младог Исака Њутна. Причало се да затворен у кући поваздан чита или нешто црта, премерава и проучава. Одиста: тих летњих дана двадесет трогодишњи Њутн није избијао из своје собе. Потпуно ју је замрачио. Само је на прозорском капку оставио прорез величине крупног зрна пасуља.

Због велике запаре у соби се тешко дисало. Младићу је текао зној низ лице, али није одустајао од намере. А наумио је да „лови" Сунчеву светлост!

Несхватљива промена

Кроз прорез на капку продирао је танак сноп Сунчевих зракова. Њутн је корачао напред-назад стављајући под зраке длан, хартију, или их је пуштао да продиру даље, до самог зида. Сјајна светла пега „скакала" је са длана на зид, са зида на хартију, а хартије на црни Њутнов капут. Да је неко са стране посматрао овај призор, помислио би да се млади научник забавља. Ни говора! Њутн је обављао изузетно значајан експеримент.

Научник је, затим, узео тространу стаклену призму, обично парче стакла са три равне површине, и с времена на време стављао у сноп Сунчевих зракова. И гле: чим би се призма нашла на њиховом путу, на зиду је нестала бела пега и уместо ње се појавила дугачка разнобојна трака.

Када се изгубила бела светлост, питао се Њутн. Промена је била несхватљива. Поновио је оглед, али је сада иза призме ставио шаку. Бела Сунчева светлост опет је пала на стакло, а шака постала сјајно црвена, жута, зелена, плава... Белој светлости изгубио се сваки траг.

Научник је поновио оглед више од стотину пута. Стално је добијао исто: до ивице призме зраци су светлели обичном белом светлошћу, а из призме излазили обојени дугиним бојама. Чим би склонио призму, на зиду се појавила бела пега.

Њутн је ову шарену траку назвао – спектром.

Горњи крај спектра увек је био црвен. Црвена боја је прелазила у наранџасту, наранџаста у жуту, жута у зелену, зелена у плаву. Спектар су завршавале индиго и љубичасте боје.

Младић је дуго размишљао. Покушавао је да схвати како настаје спектар. Није одустао од експериментисања: чим се Сунце појави на небу, затварао је капке на прозорима и „хватао" зраке. Из свог добровољног затвора излазио је тек предвече да се прошета и надише чистог ваздуха. Пред очима му је непрестано играла дивна шарена трака.

Сан му је тешко долазио на очи, а кад је спавао, често се будио. Прво би помислио на спектар. Како настаје?

Једног дана пукло му је пред очима.

500 тамних линија

Закључак до којег је Њутн дошао био је једноставан: СВЕТЛОСТ КОЈУ СУНЦЕ ЗРАЧИ УОПШТЕ НИЈЕ БЕЛА ВЕЋ ТАКВА САМО ИЗГЛЕДА! У ствари, са неба тече поток најјачих разнобојних зрака. Кад су сви заједно, човечије око међу њима не види разлику већ их осећа као белу (прозрачну, безбојну светлост. Међутим, чим ова смеша зрака прође, кроз призму, она их разлаже и свака се боја види засебно.

Њутново објашњење изгледа необично само на први поглед; треба се сетити, како се на Сунцу у разним бојама преливају прозрачне капљице росе или кише.

Млади научник је у мрачној соби извршио и друге огледе пре него што је објавио да је бела Сунчева светлост смеша разнобојних зрака. Иако је доказао тврђење, свет је био запрепашћен.

Али, Њутн се није задржао само на растављању мешавине светлости на њене саставне боје. Он је другом призмом сакупио шарене зраке у белу светлост.

Начинио је и овакав оглед: дрвени круг на којем су биле нацртане све боје Сунчевог спектра почео је да окреће све брже и круг је постајао све више бео. На крају од шаре није било ни трага!

Њутн је открио спектар Сунчеве светлости, али тиме није окончао посао. Остало је неразјашњено да ли је и вештачка светлост сложена. Одговор на то питање дао је немачки физичар и оптичар Јозеф Фраунхофер: светлост вештачких светлосних извора такође се може разложити.

Фраунхофер је експериментисао са призмом и догледом. Када је пропуштао Сунчеву светлост, открио је детаљ који је Њутну промакао: цела дуга, сјајна, разнобојна трака Сунчевог спектра испресецана је мноштвом тамних линија! Фраунхофер је избројао више од пет стотина. Свака је увек стајала на истом месту. Поједине су се виделе толико јасно да су на светлећој позадини спектра изгледале сасвим црне.

Немачки физичар је открио још нешто: у Сунчевој светлости нема оних зрака који у вештачкој најјаче светле.

Осим Фраунхифера и други научници су проучавали спектре разних светлосних извора. У Сунчевом су наилазили на све нове и нове тамне линије – Фраунхоферове линије, како су их почели називати. Ипак нико није могао да објасни шта изазива њихову појаву. Додуше, неколико научника се нашло близу разјашњења тајне, али до циља нису доспели. То је тек средином 19. века пошло за руком Густаву Кирхову и Роберту Бунзену из немачког града Хајделберга.

Али, то је већ спектрална анализа, читава мала научна област. Главна врата отворио је Исак Њутн.

„ЧОКОЛАДА" – ЈЕСЕЊИ ХИТ ДОМАЋЕ РОК ПРОДУКЦИЈЕ

ПОНОВО ИДОЛИ!

Популарна београдска група однедавно шесторка

Јуна 1983. у најмодернијим енглеским студијима настала је нова плоча београдске групе Идоли. Десет нових композиција представљају овај популарни састав у сасвим новом светлу у односу на бледуњав и помало исфорсиран албум „Одбрана и последњи дани" који је критика оценила крајње различито: од тврдњи да се ради о најбољем дискографском остварењу протекле године до доказа да је реч о најубедљивијем промашају од свих пројеката који су прошле године највише обећавали. Као и обично, истина је негде око средине, али је чињеница да дискографска кућа „Југотон", чији су Идоли ексклузивци, није била задовољна крајњим комерцијалним исходом, па је групи наговештено да би се улагања у нову плочу требала исплатити. То су Идоли схватили на свој начин, па су свесно отишли у такву комерцијализацију да се „Чоколада" може окарактерисати и као намерно направљена кич плоча, која то, у ствари, није. Како било да било, сигурно је само да је (заједно са омотом) у питању један од најзанимљивијих албума јесени, плоча која може да понуди мноштво хитова, а од којих је, чини се, насловна нумера убедљиво најслушанија ове јесени. Идоли делују у саставу: Срђан Шапер, синтисајзер и глас, Влада Дивљан, гитаре и глас, Бранко Исаковић, бас-гитара, Кокан Поповић, бубњеви и Небојша Крстић, удараљке и глас. Однедавно, у групи је поново и бивши војник Зденко Колар, па су тако Идоли у југословенским оквирима јединствена група са двојицом басиста. Ово појачање омогућиће им и већу чврстину на концертним подијумима.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

„ЧОКОЛАДА"

Музика и текст: Срђан Шапер, Влада Дивљан и Небојша Крстић
Извођач: група Идоли

Ти си моја чоколада
ја сам твоја чоколада
и да ниси тако млада
ја бих те љубио

Ја бих те љубио...

Ти си моја чоколада
ја сам твоја чоколада
и да нема оног гада
ја бих те љубио

Ја бих те љубио...

ГЛАСОВИ ХОЛА И ОУТСА

Уметничка контрола је веома важна потреба када дође време да група уђе у студио. Неки бендови тврде да нико не може боље да уради звук плоче од њих самих и да су сами предодређени за продуцирање сопствених плоча. С друге стране, многи од снимательских процеса захтевају да буде присутан продуцент који није члан бенда. Кажу да је спољни утицај тај који уноси свежину и нови смер у њиховој музици.

Успешна дела, као она која ствара дует Хол енд Оутс (Hall & Oates) спадају у ону прву категорију. Дерил и Џон су много пута причали да никада нису били у потпуности задовољни својим звуком све док нису преузели бригу око сопствене студијске продукције. То се догодило на снимању плоче „Гласови" („Voices") и сасвим је извесно да су Хол енд Оутс били у праву. „Гласови" су им дали низ хит-синглова, укључујући и „Kiss On My List". Плоча је доспела на прва места свих светских топ-листа, а Џону и Дерилу није остало ништа друго него да се смешкају.

ПОНОВО ТРАВОЛТА

Пре пет година, за њега и његову партнерку у филму „Грозница суботње вечери" („Saturday Night Fever") знало је свако дете на свету, а о одраслима и врапцима да и не говоримо. Оливија Њутн Џон (Olivia Newton John) касније је доста успешно наставила своју певачку каријеру, али се Џон Траволта (John Travolta) баш и није најбоље снализио: снимао је филм за филмом, но ниједан од њих није достигао ни педесети део успеха „Суботње грознице". Некада се по њему облачило и чешљало на милионе мушкараца, а сада... сада ће се то, изгледа, поново догодити: нови филм Џона Траволте „Остати жив" („Stayin' Alive") постиже силне успехе широм Сједињених Држава. Што се њега самог тиче, он је исти као и раније само је мало старији, мужевнији и – има другу фризуру

БИО ЈЕ ДОБРА ДОМАЋИЦА

Сигурно већ знате да се покојни Џон Ленон, (John Lenon) за време свог легендарног петогодишњег одсуства из музике старао да буде храбар домаћин, веран супруг и брижан отац: док је Јоко Оно (Yoko Ono) свакодневно водила рачуна о мужевљевим финансијама, он је кувао ручак, пресвлачио сина Шона (Sean) и спремао кућу. Сада је Јоко, најзад, изнела на видело једну успомену из Џонових „кућних" дана и поклонила је Националној организацији жена Сједињених Држава. Реч је о једној кецељи коју је Џон користио, а коју је Јоко дала да се прода на аукцији. Анонимни купац платио ју је пет хиљада долара (преко педесет милиона старих динара).

АНАБЕЛА САМОСТАЛНО

Вест која је протеклог месеца најчешће пунила ступце музичких часописа широм света била је иступање певачице Анабеле Лувин (Anabella Lwin) из матичне групе Бау Вау Вау (Bow Wow Wow). Разна трвења у групи трају већ дуже време: тако је најпре дошло до раскида са менаџером Малколмом Мекlареном (Malcolm Mclaren), човеком који је прославио Секс Пистолс (Sex Pistols), али му то није успело и са Бау Вау Вау који су, додуше, у самом почетку доста обећавали. Малколм се посветио успешној солистичкој каријери (нумера „Double Dutch" била је хит интернационалних размера), а Анабела ће, изгледа, поћи његовим стопама. У међувремену се сазнало да ће преостали чланови састава наставити заједнички рад, али највероватније под другим именом док је Анабела тренутно у потрази за продуцентом који би на најбољи начин каналисао њен раскошни таленат. Интересената, наравно, има довољно, ако ни због чега другог а оно зато што Анабела важи за једну од најзгоднијих певачица млађе генерације британских рокерки

ЕЛТОН ЏОН У КИНИ

Британској рок-звезди Елтону Џону (Elton John), који постиже велике успехе својим хитом „Још увек стојим" (I'am Still Standing), пружила се изванредна прилика да мало „сврати" и до Кине. Преко седамдесет хиљада људи који су напунили Пекиншки раднички стадион за време Елтоновог боравка, није дошло да види западни рокенрол: били су то фудбалски навијачи, а таква је била и улога „чаробњака са цвикерима". Он је, наиме, дошао у Пекинг да бодри свој тим који је играо против кинеске репрезентације. Једанаесторица Енглеза који су наступили за Ватфорд, клуб који се налази у Елтоновом власништву, пружили су одличну игру и победили Кинезе са 3:1

ДИСКОГРАФИЈА О ДИСКОГРАФИЈА

ДРАГО МЛИНАРЕЦ

Цењени загребачки кантаутор Драго Млинарец ове године слави значајан јубилеј: петнаест година активног дискографског рада. Његов почетак везан је за 1968. годину и албум „Наши дани", реализован са Групом 220, да би од 1971. започео солистичку каријеру која му је донела још осам албума. У протеклој деценији био је активан и на стварању музике за низ значајних позоришних представа

Самостални албуми:
1. **„А ти се не дај"**
2. **„Пјесме с планине"**
3. **„Рођење"**
4. **„Негдје постоји нетко"**
5. **„Све је у реду"**
6. **„Тако лако"**
7. **„Сабрано"**
8. **„Помакнуто"**

НОВА ПЛОЧА

ВРИШТАЊЕ ЗА ОСВЕТОМ

Групу Џудас Присст (Judas Priest) зову и "правосвештеницима новог британског хеви-метал звука". Једна су од најцењенијих светских концертних атракција, а албум „Вриштање за осветом" („Screaming For Vengeance"), који је недавно издала продукција „Сузи", њихово је девето ЛП остварење. Оно што је сасвим извесно јесте да вас на овом албуму очекује грмљавина хеви-метал звука и сирове енергије, што је плочи омогућило да у време експанзије овог жанра заузме високе позиције на свим светским топ-листама.

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

ВОЛИТЕ ЛИ ЕЛЕКТРИЧНИ ОРГАЗАМ?

1. Електрични оргазам је основан:
   - **а) 1978. године**
   - **б) 1979. године**
   - **в) 1980. године**
2. Оригинална басисткиња групе зове се:
   - **а) Марина Вулић**
   - **б) Соња Симич**
   - **в) Вим Кола**
3. Њихов први дискографски корак учињен је на албуму:
   - **а) „Сви марш на плес"**
   - **б) „Артистичка радна акција"**
   - **в) „Пакет аранжман"**
4. Вођа групе је:
   - **а) Срђан Гојковић**
   - **б) Срђан Марјановић**
   - **в) Срђан Шапер**
5. Први албум састава звао се:
   - **а) „Електрични оргазам"**
   - **б) „Крокодили долазе"**
   - **в) „Златни папагај"**
6. Електрични оргазам често постиже успехе на турнејама по:
   - **а) Совјетском Савезу**
   - **б) Мађарској**
   - **в) Пољској**
7. Знате ли колико синглова има Електрични оргазам?
   - **а) три**
   - **б) четири**
   - **в) пет**
8. А колико албума
   - **а) три**
   - **б) четири**
   - **в) пет**
9. На албуму „Les chansones popularies бубњеве свира:
   - **а) Кокан Поповић**
   - **б) Милош Обреновић**
   - **в) Пико Станчић**
10. Групу је недавно напустио
    - **а) Срђан Гојковић**
    - **б) Јован Јовановић**
    - **в) Љубомир Јовановић**

ТАЧНИХ ДЕСЕТ: 1.б; 2.а; 3.а; 4.а; 5.а; 6.а; 7.б; 8.б; 9.а; 10.в

ПОПАЈ

ЗНАШ ДА ЈЕ ДАНАС ОПАСАН ДАН ЗА ШЕТЊУ... ПРВИ ЈЕ...
НЕ БРИНИ, БАКО! НЕЋУ ДОЗВОЛИТИ ПЕРИ ДА МИ ИЗВУЧЕ НИ ДИНАР!

ОХ, ЈАДАН ЈА... ДОЗВОЛИЋУ СВОЈОЈ СТАРОЈ МАЈЦИ ДА ДОЖИВИ ТЕШКО РАЗОЧАРАЊЕ ЗА СВОЈ РОЂЕНДАН!
?
?

МОЈОЈ ДРАГОЈ МАЈЦИ ЈЕ РОЂЕНДАН, А ЈА НЕМАМ НИ ПРЕБИЈЕНОГ МАРЈАША...
ПА ТО ЈЕ СТРАШНО!
ШМРК!
ШМРК!
КАП-КАП!

ЕВО ТИ СТОТКА ПА ЈОЈ КУПИ НЕКИ ПОКЛОН! ОБРАДУЈ ЈЕ, ПЕРО!
НИЈЕ ТРЕБАЛО, ПОПАЈЕ...
ШМРК!

ПЕРА ЈЕСТЕ ПРОЖДРЉИВ И НЕЗАЈАЖЉИВ, АЛИ ЈЕ У ДУШИ ПРАВА СЕНТИМЕНТАЛНА ДОБРИЧИНА...
КОД ТОШЕ * ДОМАЋА КУХИЊА
© 1983 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

ПЕРО!?

?
МОЈА МАЈКА НЕЋЕ БИТИ ТУЖНА... НАЈБОЉИ ПОКЛОН ЈЕ КАД ЗНА ДА ЈЕ ЊЕН СИНЧИЋ СИТ И СРЕЋАН!
?
СУПА 50 ДИН.
BUD SAGENDORF 7/31

FORTILETE® ZA SNAGU I MIŠIĆE

mlečne bombone u tabletama sadrže mineralne i mlečne belančevine, utoljuju glad, nadoknađuju energiju i minerale

ZELIŠČA, Novo mesto

PEZ ФИГУРИЦЕ — ПРИЈАТЕЉИ У ИГРИ!

Pez фигурице Мики, Пата, Паја, Шиља и Плутон вас чекају у трговини. Играјте се PEZ фигурама, сладите се Pez бомбонама!

PEZ ČEŠNJA

VITELIN

© WALT DISNEY PRODUCTIONS

Kolinska

КАКО СУ ПОЧИЊАЛИ

ДВАНАЕСТ ВЕЛИЧАНСТВЕНИХ

ПОБЕДИО СИ ПУКОВНИКА

– АЛИ, ТАТА, ЊЕГА ЈЕ ЛАКО ПОБЕДИТИ, ОН СЛАБО ИГРА И НЕ ЗНАМ ЗАШТО ГА СЕ СВИ БОЈИТЕ! – БРАНИО СЕ ДЕСЕТОГОДИШЊИ ТИГРАН.

Тигран Петросјан се родио у Тбилисију 17. јуна 1929. године. Победом над Ботвиником у Москви 1963. са резултатом 12,5:9,5 постао је девети носилац титуле првака света у шаху. Титулу је бранио два пута у мечевима са Спаским. Први, одигран у Москви 1966, добио је тесно и сачувао титулу али је следећи, одигран 1969. такође у Москви, изгубио.

Живи у Москви као активни играч и новинар.

На питање „Знате ли да играте шах?" обично одговарамо потврдно, без обзира да ли га познајемо само толико да бисмо се забављали играјући га или смо у његове тајне ушли мало дубље. Милиони људи готово на свим меридијанима света играју и воле шах. Много је више оних који га са интересовањем и нескривеним симпатијама прате уживајући у стваралаштву и резултатима других. Али мало је оних који се у суштини могу похвалити да су проникли у ту вековну тајну названу шах. Тиграна Петросјана, десетог по реду првака света у шаху, сматрају, без обзира на резултате које је постигао, за једног од најбољих познавалаца древне игре не само модерног времена већ уопште. Кад посматрамо неку од партија врхунских играча често се питамо зашто је одигран овај или онај потез, не схватајући његову праву суштину. Кад посматрамо Петросјанове партије, ми обични смртници, имамо утисак да нам је све јасно, све сем његове стратегије.

Мани те симфоније

Петросјан се родио половином 1929. године у јерменској породици. Отац му је био војно лице и службовао је у Дому официра Црвене армије у Тбилисију. Тигран је често, као и многи дечаци његовог узраста, лутао пространим и дугачким ходницима дома у булевару Шоте Руставели, иначе најлепше улице у граду. Често је навраћао у салу у којој се слушао радио, тада ретка справа у Тбилисију. Волео је музику. Увек би седао на под испред радија и сатима нетремице зурио у шарену скалу. Никако није могао да схвати зашто га официри грде док слушају вести. Тада би прелазио у другу одају у којој су гости дома играли шах. Правила игре није познавао, али је инстинктивно осећао да се иза те привидне мирноће крије огромна напетост. Покаткад је присуствовао и бурним изливима победничке среће или незадовољства поражене стране.

– Тигране, време је да пођеш у кревет! – терала га је мајка, иначе запослена као чистачица у дому.

– Мама, још само мало, сада ће опет да буде музика на радију чим се заврше вести. Спикер је рекао биће трећи став Пете Бетовенове симфоније.

– Остави се тих симфонија. Задатке ниси урадио!

– Али, мама, то је она симфонија, знаш овако изгледа – и дечак је са напором покушавао да подражава бас да би дочарао чувене Бетовенове тактове.

Није ни приметио како га је постепено све више привлачила сала са шаховским столовима. Тактове музике заменио је ритам шаховских потеза. Табле су одзвањале од ударања фигурама по њима. Шаховских часовника још није било па су примедбе нестрпљиви на дуга размишљања противника понекад бивале исувише гласне. И та шаховска галама имала своју интонацију на коју се врло брзо навикне сваки шахиста.

Имао је дванаест година када је гледајући како официри играју схватио и научио шах. Штајниц и Капабланка пре њега такође су научили да играју гледајући друге, али они су били знатно млађи. Да је којим случајем Тигранов отац Вартан Петросјан играо шах, можда би и он раније проникао у његове тајне. Али, када се шах једном завукао малишану под кожу, више није било повратка. Сада је сатима играо са старијим и редовно их, на опште весеље присутних, побеђивао.

Забрањујем ти да играш с њим

– Тигране, јуче си победио пуковника Панајотова, то ми се нимало не свиђа – озбиљно га је прекорео отац.

– Бориса Наумовича, јадна ја – узбудила се мајка. – Да си одмах оставио тај шах да нам не дође главе.

– Али, њега и није тешко победити, он слабо игра шах и не знам због чега га се сви у дому боје – одговорио је мали Тигран.

– И ти ћеш га се бојати кад једном схватиш с ким имаш посла. Рекао сам ти да ми се то не свиђа и убудуће избегавај с њим да играш.

Дечак је обећао да ће послушати. Више би волео да су му забранили да игра са оним проклетим Серјожом који је све време док је играо нешто причао, пецкао га и тиме му одвраћао пажњу.

Неколико недеља касније командант Дома официра Панајотов срео је у ходнику Вартана Петросјана и строгим гласом упитао:

– Зашто, друже Петросјане, забрањујете сину да игра шах? Он је веома талентован. Треба га одвести у Дворац пионира.

– Друже пуковниче, ја мислим да он горе само смета док другови официри играју, па сам мислио да је боље да га опоменем. Знате, ја му не забрањујем да игра али у Дому је незгодно.

– Ваш син ће далеко догурати, морате да га подржите и он ће сигурно успети.

Кад друг пуковник каже да Тигран треба да иде у Дворац пионира, онда о томе не треба ни да се дискутује.

– Борис Наумович је тако наредио – кратко је одговорио Вартан кад је жена запитала због чега мора Тиграну да обуче ново одело, и шта ће он у том Дворцу у коме деца само траће време.

Тада је шаховском секцијом руководио Ебралидзе тако да се он данас сматра за првог Петросјановог учитеља и тренера. Дечак је редовно ишао у Дворац у коме га је импресионирала велика библиотека шаховских књига.

Прво, како да не изгубим

А онда је дошао рат и Тигран је остао без оба родитеља. Језа се увукла у малешно тело, постао је опрезан,

неповерљив и потпуно препуштен сам себи.

Из детињства је понео две особине које су га пратиле током целе каријере. Док је играо шах, стално је, попут оног официра Серјоже, нешто мрмљао. Данас је право уживање гледати и слушати Петросјана кад игра неку слободну или „блиц" партију. Његови коментари и опаске пуне су искричавог хумора. И сада му је најважније да се обезбеди од неке непријатне евентуалности. За њега кажу да прво погледа како да не изгуби, па тек онда да ли може да победи.

– Постао је првак света након оног маратонског турнира кандидата на Кирасоу када је четири кола пре краја имао исти број бодова као и вечито други Паул Керес. Верујући у злу Кересову судбину, мирно је ремизирао све преостале партије и на крају био сам први. Несретни Керес по ко зна који пут био је само други.

Б. М. – М. Ђ.

ТУНИКА КАО ПРСЛУК

За хладне дане потребан вам је прслук, а не знате да плетете. Зашто га не бисте сашили од пунијег меког штофа по једноставном и модерном кроју који вам предлажемо?

Колико вам материјала треба зависи од тога коју дужину прслука желите (обележена је са А, цртеж 1). Нудимо вам три дужине: до кукова, до пола бутине и изнад колена.

На цртежу бр. 2 дат је крој за девојчицу чија је висина 160 cm. Ако сте ситнији, одузимате који центиметар, ако сте крупнији додајте. Како је туника модел комотне, „шлампаве" моде, не можете много погрешити. Све су мере дате у центиметрима. Предњи део обележен је са 1, задњи са 2.

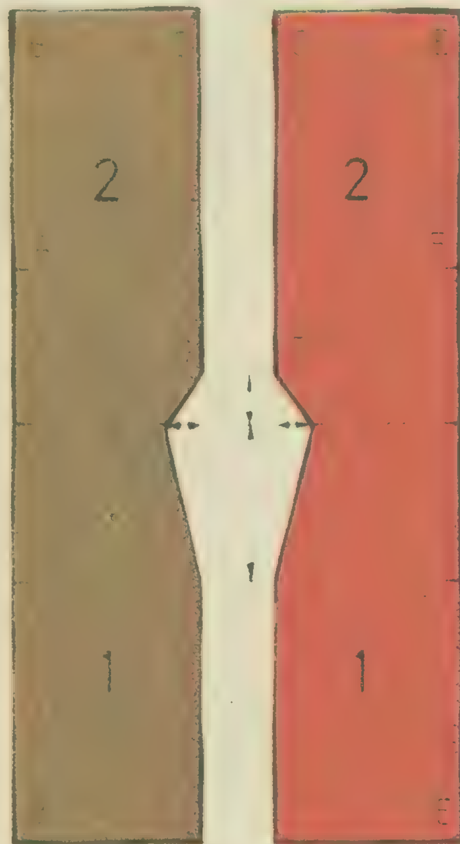
Раме можете оставити да вам пада на надлактицу, а може се и набрати као што се види на нашим моделима. У случају да сте већ прекаљена кројачица, учините то „жабицом" тј. ушијте га тако што ће вам горњи конац у машини бити ибришим, а уместо доњег на калем у чунку намотајте танак ластиш (он се ручно мота). Постоји и други начин: одсече се комад широког ластиша дуг 15 cm, па се постави испред раменог дела и чиодама закачи на ивице материјала. Како је ластиш дугачак 15 цм, а материјал (37–7) = 28, ластиш ћете приликом штепања развући такође на 28 cm. Кад штепање буде готово, ластиш се скупи на своју нормалну дужину, а раме остаје набрано. Све ово видите на црт. 3.

Прслук се саставља тако што се поклопе тачке А–А, В–В, С–С, D–D, Е–Е и F–F, па се ушије А–В, С–D и Е–F (цртеж 4).

Пре почетка шивења све се ивице поруబе.

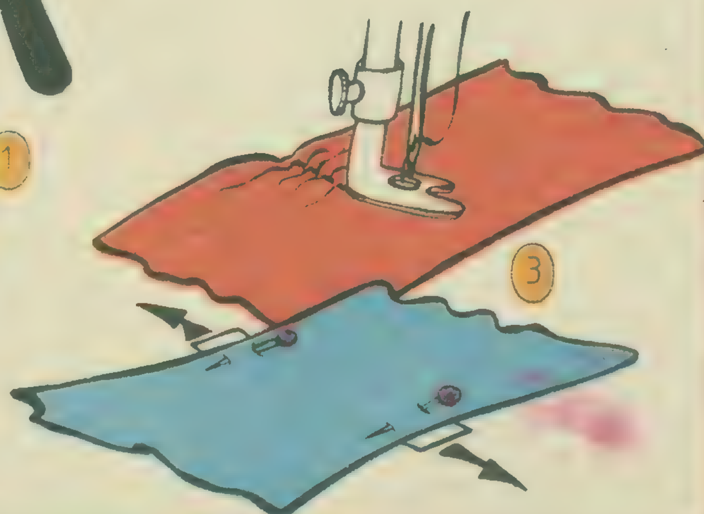
Тунику можете шити од два комада истог материјала или од различитих материјала контрастних боја, остатака, комбиновати дезене...

ДВЕ НЕДЕЉЕ У АВГУСТУ

ПОНЕКАД ПОМИСЛИМО ДА СМО ПОГРЕШНО ПРОЦЕНИЛИ МЕКЛИРИЈА. ТРЕБА МНОГО ВРЕМЕНА ДА СЕ ЧОВЕК КАО ШТО ЈЕ ОН СТВАРНО УПОЗНА.

ФРЕНК М.РОБИНСОН

Претпостављам да човек као Меклири постоји у свакој канцеларији. Ја, ето, мислим да нисам особа са којом се људи тешко слажу и потребно је доста непријатних примедаба од неког колеге да би ми то засметало. Али ма колико да сам покушавао, никад нисам могао да се сложим са Меклиријем. Да би неко био толико неомиљен као он, потребно је да истрајано ради на томе.

Па какав је он то човек? Ако се, рецимо, једног дана појавите у канцеларији поносни као паун зато што је ваш мали Џони нешто паметно казао, будите сигурни да ће Меклири пронаћи нешто много паметније што је његов мали Луј изјавио баш тог јутра. У сваком случају, кад Меклири заврши са својом причом, помислићете да малог Џонија у најмању руку треба одвести код психијатра.

Или, можда сте купили нова кола па причате о њиховим изузетним квалитетима. Будите сигурни да ће вам Меклири одмах дати потпун извештај о свом ауту који ће ваша кола спустити на ниво таљига спремних да их одмах однесу на отпад.

Схватате ли сада о чему говорим?

Али, најгоре је било кад дође време годишњих одмора. Још некако можете да прогутате оно за малог Џонија или ауто, али у доба одмора с њим заиста није било лако. Могли сте са женом и децом колима отићи на неко језеро, могли сте чак обити банку па провести две недеље у најскупљем америчком летовалишту, али без обзира где ви отишли, Меклиријев извештај о летовању у Адирондаку, у канадским шумама или на француској ривијери морали бисте да саслушате немо и непомично. Најгоре је било што је увек имао фотографије, одсечке искоришћених карата и сувенире да све то докаже. Одакле му новац, никад нећу сазнати. Кад сам једном приликом причао о свему томе својој жени, она је презриво одмахнула и рекла да сигурно живе у некој чатрљи кад троше толико на путовања и кола. Никад га нисам посетио, јер, верујте, бојао сам се да ћу сазнати да станује у луксузној вили на Парк авенији.

Радујете се, тако, летовању целе године, поготово током друге половине јула кад се у врелој канцеларији осећате као недокувана виршла, па можете замислити како је мени било кад сам схватио, пошто сам прерачунао све своје дугове и отплате кредита, да ћу свој двонедељни одмор срећно провести у башти рођене куће. Осећао сам се због тога ужасно, али не зато што ми такав одмор неће пријати, већ због Меклиријевог образа који дрхти од узбуђења док прича о својим летњим авантурама недостижним за обичне смртнике из наше канцеларије.

Тог дана у паузи за ручак управо смо завршили причу о текућем телевизијском програму и порасту цена кад се Меклири појавио и сео за сто поред нашег начуљивши уши чим је почела прича ко ће где на летовање.

– А ти, Биле? – упита ме Донли. – Нешто планираш?

Намигнуо сам кришом и показао на Меклирија, па рекао:

– Овога пута мој одмор ће бити ван овог света, али у правом смислу те речи. Моја жена и ја идемо на Марс. Сува клима, чак боља него у Аризони, одлична за њене синусе.

– Марс? – прихвати Донли игру. Права ствар!

– Иако тамо никад нисам био, чуо сам да је супер – прихвати и Јанг.

Немарно сам љуштио тврдо кувано јаје:

– Стварно је предивно! – наставио сам сањалачким тоном. – Клизити дуж Великог канала у сутон где је сунце само златан диск изнад кристалних кула Марспорта – уздахнуо сам.

Меклири је прогутао и последњи залогај свог сендвича са шунком и седео поред нас у ишчекивању. Ми смо се правили да га не примећујемо.

– Ах! Марс! – уздахнуо је Јанг.

Завладао је тренутак тишине као да нас тројица одајемо пошту најлепшем од најлепших летовања.

– Увек сам желео да одем тамо – настави Донли гласом као да чезне за одласком у Калифорнију. – Прилично је скупо, зар не?

– Скупо? – подигао сам обрве. – Па, претпостављам да јесте... мало, али вредно је потрошити новац за тако нешто. Кабина за мене и жену на „Принцези Марса" коштала је 139 долара само у једном правцу.

– Причај нам још – јави се Јанг.

– Па, нема ништа више – рекох равнодушно. – Планирамо да одседнемо у хотелу „Црвени песак" у Марспорту... амерички програм, можда да посетимо Кристалит, а ако будемо имали времена отићи ћемо на крстарење до Северног пола...

Једва сам се уздржао да се гласно не насмејем.

– Људи! Никад нисте доживели пецање ако нисте ухватили Марсовску летећу рибу на својој удици! – Зграбио сам лењир и замахнуо имитирајући пецање. – Извини, Мек! – рекох јер сам одвалио комад зелене салате са Меклиријевог трећег сендвича.

– А забава? – упита Јанг.

– Па, знаш како је, бићу са

женом, али понеко месташце у луци као и дуж Великог канала... па оне маглене девице... Шта да ти причам!

– На Марсу нема живота – проговори Меклири сумњичавим тоном.

Сва тројица га погледасмо шокирани.

– Он каже да на Марсу нема

живота – понови Донли.

– А био си већ тамо? – упитао сам саркастично.

– Нисам, али ипак...

– У реду – пресекао сам га – онда не знаш да ли има или нема. Зато се уздржи од коментара док не сазнаш више о теми дискусије!

Окренуо сам се Јангу и Донлију: – Стварно одлично место што се тиче здравља: сув проређен ваздух, ноћу пријатна свежина. И прелепо! Са Марспорта се пружа поглед на планине у даљини као исклесане, дуне ситног, црвеног песка... Да сам на твом месту, Боб, ја бих занемарио Озакс и уплатио за ракету.

– Не постоје ракете које иду на Марс – тврдоглаво ће Меклири.

– Постоје. Ако ти никад ниси чуо за нешто, не значи да то и не постоји.

– Али, влада још ради на В-2 који нису ни пробно лансирани.

Уздахнуо сам са изразом неизмерног стрпљења што морам да се носим са Меклиријевим незнањем.

– Мек, ти говориш о влади и војним ракетама! Зар никад ниси чуо да приватно предузетништво предухитри државно? Ко је усавршио телефон, радио, телевизију? Влада? Не, него приватна индустрија, свакако! Они су увек испред, па и у ракетама. Обавести се, човече!

– Како то да никад нисам о томе чуо?

– Па вероватно зато што је све то релативно ново. Агенција је тек почела са радом па не може да плати целу страну рекламе у водећим листовима. За две-три године свет ће проводити одмор на Јупитеру и Венери. Одсада ће Калифорнија и Бахамска острва бити само за старце.

Меклири ме је погледао с неверицом:

– А где си купио карте?

Намерно сам показао у правцу центра града:

– Постоје бар две агенције у центру. Можда могу да се нађу у телефонској књизи... треба да погледаш под „Интерпланетарна ракетна служба" или тако нешто. Можда ћеш имати мало муке, али као што сам већ казао, нису баш претерано рекламирани.

Овде се наш разговор завршио јер је време паузе истекло.

Сутрадан Меклири није ништа казао, иако смо неколико пута поменули Марс као да говоримо о нечем најобичнијем. Тако смо, мало-помало, заборавили на целу причу.

Две недеље мог одмора су дошле и прошле. Седео сам код куће и заливао бегоније.

Првог понедељка после одмора окупили смо се за време паузе у Донлијевој канцеларији и уз сендвиче причали о протеклом летовању. Чим се Меклири појавио, разговор је, као и обично, замро. Погледао сам га и, да би убрзао ствар, обратио му се:

– Добро, Мек, знамо да умиреш од жеље да нам испричаш о свом летовању. Где си био?

Изгледао је готово изненађен:

– Па, на Марсу – одвратио је мирно.

Нас тројица смо прво занемели, а затим почели наглас да се смејемо. Меково лице задобило је искрено увређен израз.

– Мислите да нисам? Рекао сам да сам био на Марсу и то могу и да докажем!

– Свакако! – одговорио сам – исто као и да је Земља плоча...

Мек је бацио на сто две карте сличне авионским на којима је писало „Принц Марса", прва класа, 154 долара и 75 центи, на име Меклири и супруга.

– Врло вешто фалсификовано, али непотребан труд уложен... као и трошак.

Мек затим хладно баци серију фотографија у боји на сто испред нас: он и његова жена на пешчаној дуни ружичасте боје јашу на некој животињи, мешавини камиле и зебре, а у позадини обриси града са кулама сличним минаретима. Запањен, предао сам их двојици колега.

– Фото-монтажа и то добра – рекао сам мало поколебано додуше.

Изгледао је увређен па је извадио нешто из торбе: сатенски јастук са исцртаним призорима попут оних на фотографијама, једну урну пуну ружичастог песка, један мали чамац сличан гондоли, али ипак другачији, као и отварач за писма направљен од пенушавог, ружичастог стакла. На сваком предмету утиснуто: „Сувенир са Марса". А таква врста предмета не може да се направи шале ради. Ја препознајем на први поглед артикле масовне производње. То ми је, најзад, посао!

– Нисмо могли да разгледамо све – рече Мек смирено, али учинићемо то идуће године.

Онда се окренуо према мени помало збуњен.

– Питао сам у агенцији за „Принцезу Марса", али ми рекоше да никад нису чули за тај брод. И није Марспорт већ Марс-сити. Не разумем како си могао да погрешиш.

– Лако, Мек, лако. Него, где си пронашао ову туру?

– Као што си ми казао, у центру постоји неколико агенција...

Знате, понекад помислим да смо погрешно проценили Меклирија. Треба времена да се човек као Мек стварно упозна. Можда је његов мали Луј УИСТИНУ паметнији од Џонија, а његова кола СТВАРНО нешто изузетно.

У сваком случају, последњих неколико година моја летовања била су, захваљујући Меку, фантастична. Са кула Марс-ситија виде се ружичасте дуне, а заласци сунца су незаборавни због преламања светлости на истанчаним кристалним врховима града... И пецање на Великом каналу...

Како доћи до Марса?

Сигурно постоје две-три агенције и у вашем граду. Треба да погледате у телефонском именику под „Летовања на планетама задовољства" или тако нешто. Ипак, можда их је мало теже пронаћи.

Знате, још нису добро рекламиране.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	САРАДНИК МАРКСА ФРИДРИХ	ПЛАНИНСКИ МАСИВ У ЕВРОПИ	ОДВОДИТИ	МРАЧНО ПРОРОЧАНСТВО	КУТИЈА ЗА ЦИГАРЕТЕ, ДОЗА	РЕКА У СССР, ПРИТОКА ВОЛГЕ	ПЛИВАТИ ИСПОД ВОДЕ
ПОЛУТАР							
НАДЛАЧКЕ							
РУЖАН, ГАДАН							
ЕПСКО ПЕСНИШТВО						АУТООЗНАКА ИТАЛИЈЕ	
ТКАНИНА, МАТЕРИЈА						"ТОНА" / ПУН ТАЧАКА	
ВРСТА НОЖА (МН.)							
МАЛА ПРОЛАЗНА ЉУБАВ (СТР.)	"ИСТОК"		РИМСКА БОГИЊА СРЕЋЕ / ТРГОВАЧКА РОБА				КРИШОМ ИЗИЋИ
ПРВО СЛОВО АЗБУКЕ		ИНДИЈАНСКИ НАРОД / УБИЦА ИЗ ЗАСЕДЕ					
ЈЕДНА ПЛАНЕТА					К.С. / ПОЛИТИЧАР ИЗ ГАНЕ ХВАМЕ		
БУНА, ПОБУНА							
СКРАЋЕНИЦА ИТАЛИЈАНСКЕ ТВ				КОЛА ЗА СПАВАЊЕ И РУЧАВАЊЕ			
ОРУЖАНА ПРАТЊА БРОДОВА							
ВРСТА ТКАНИНЕ				СОЛИ ОКСАЛНЕ КИСЕЛИНЕ		ОТЕЧЕНО МЕСТО, ОТОК	
АНТУН НАЛИС			ОМОТНИЦА / ПЕВАЧКИ ГЛАС (МН.)				
НЕМАЧКИ ФИЛОЗОФ, САРАДНИК МАРКСА	ЛОША ОВЦА	ПРАВИТИ ТКАНИНУ / РЕВОЛУЦИОНАР БОРИС					
"МЕТАР" / НАША ГЛУМИЦА ИТА					БИЛИЈАРСКИ ШТАП, ТАК / "АМПЕР"		
БОЛЕСНИК ОД ЕХОЛАЛИЈЕ							ПЛОД ХРАСТА
МУШКО ИМЕ / "БОР"					НАШЕ ОСТРВО / РЕКА У СИБИРУ		
ПЕВАЧКИ ГЛАС (МН.) / К.Л.			ПРИТОКА ЗАПАДНЕ МОРАВЕ				

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Десница, екразит, градити, рамадан, ан, ата, дирати, изуми, т, ража, ОР, ацетати, Ти, ему, Вијаређо, ад, ред, Х, амини, риђокос, пропаст, ти, е, Та, Егита, њак, гик, атамани, Чокотар, аромати.

ЧОВЕК ЈЕ МАЈМУН

ЕПОХАЛНО ОТКРИЋЕ ИЛИ ПРЕТЕРАНОСТ

ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ... ЈОШ

Не само да човек и мајмун воде порекло од заједничког претка, него су се њихове две гране одвојиле тек „недавно" (мерено аршинима еволуције за коју миленијум представља ништавно мали период), пре једва милион и по година. А тек на који начин!

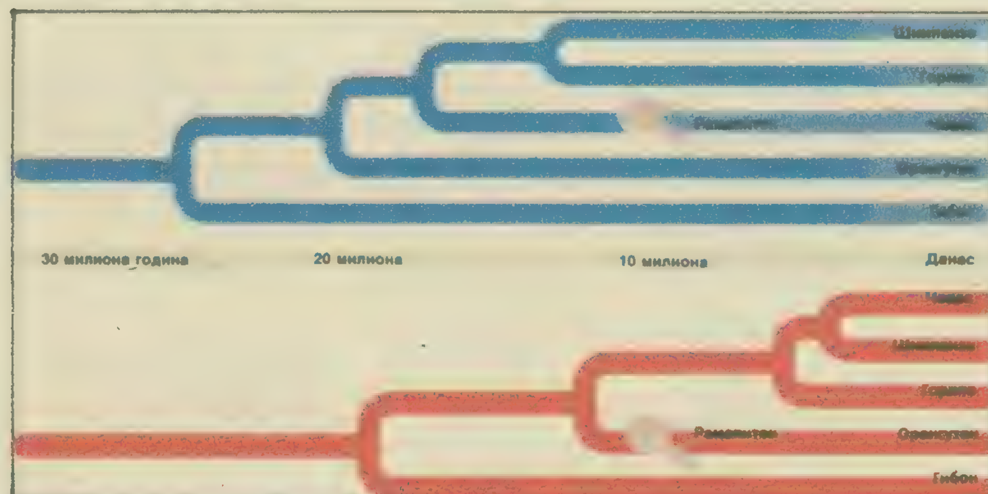
Оваква претпоставка противи се ономе до чега је наука до данас дошла првенствено служећи се проучавањем и процењивањем старости фосилних остатака. Наиме, отцепљивање човека од мајмуна догодило се, како се мислило све донедавно, пре око 5 милиона година. Најстарији до сада пронађен фосил је скелет женског бића названог Луси, процењен на 3,7 милиона година. Луси је, тврде палеонтолози, ходала на две ноге и имала кожу истоветну данашњим женама. Што се тиче мозга – наука није успела да проникне у његову величину и тежину, то јест да ли одговара мајмунском или човечијем... Ипак, Луси је сврстана као жена а не женка.

Молекуларни биолози на основу најновијих истраживања и резултата тврде: Луси је била мајмуница, а у време кад је ходала земљом (на стопалима исувише мајмунским!) човек и шимпанза – били су још једно биће...

Шта поткрепљује овако смелу тврдњу?

Зар нисмо исто? Присталице молекуларног часовника Јунгерс, Сузмен и Стерн са њујоршког универзитета „у друштву" са једним шимпанзом.

Шематски приказ еволуције према теорији фосила из 1970. године (плаво) и према најновијој теорији ДНК (црвено) постављеној тек недавно. И по једној и по другој треба још много да би се открио заједнички прапредак човека и мајмуна!

То је теорија о молекуларном часовнику, новом начину одређивања старости појединих врста и њихове узајамне сродности или удаљености. Тај начин уопште нема посла са одређивањем старости фосила како се до сада радило, и како раде сви који се не слажу са (малобројним) молекуларним биолозима. Ови пак врше биохемијска прорачунавања ДНК – дезоксирибонуклеинске киселине која се налази у саставу хромозома и носилац је основних биолошких процеса.

Откриће из крви миша

Први научник који је почео да се користи овим начином био је енглески лекар Џорџ Натал и то пре 80 година! Он је инјекцијом убризгавао крв миша у друге врсте укључујући и човека и дошао до сазнања да се у њиховим организмима стварао одбрамбени систем састављен од антитела која су нападала „уљеза" – то јест крв миша. Поређење степена реакције на крв миша, а тај степен се разликовао од врсте до врсте, довео је Натала до следеће законитости: „Имунолошки тестови одређују степен сродности између различитих живих бића".

Како се неретко догађа са генијалним идејама, Наталова истраживања нису пала на плодно тло. Наука се за њих није заинтересовала и тишина их је обавијала пуних педесет година. Тек 1962. Морис Гудмен са универзитета у Детроиту поновио је Наталове експерименте и закључио следеће: због изузетне имунолошке сличности, човек, горила и шимпанза морали би бити поново класификовани, што значи сврстани у исту фамилију!

Реч је о томе да хемоглобин у крви човека и шимпанзе садржи једнаке количине од 287 аминокиселина (оне су саставни део протеина од којих је састављен организам), док се крв гориле разликује за само две аминокиселине. Ово откриће допунили су 1963. године нобеловац Лајнас Паулинг и Емил Цукеркендл тврдњом да су разлике у броју аминокиселина између две врсте пропорционалне времену које је протекло од тренутка њиховог раздвајања од заједничког претка. Овим је био рођен – биохемијски (или молекуларни) часовник.

Зар је човек био спанаћ?

Међу данашњим присталицама молекуларног часовника су Вилсон Сарић са универзитета у Калифорнији, Дејвид Пилбим

ТО ТВРДИ ГРУПА МОЛЕКУЛАРНИХ БИОЛОГА НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА НЕКИХ ИСТРАЖИВАЊА ПО НАЈНОВИЈИМ НАУЧНИМ МЕТОДАМА. ТРЕБА ЛИ ИМ ВЕРОВАТИ?

Човек и његови преци: кромањонац, homo erectus (усправан човек), homo habilis (вешт човек), Афрички аустралопитек и Afarensis (врста којој припада и Луси).

са Харварда, па Италијан Луиђи Кавали Сфорца који сада живи у Америци и предаје на чувеном Стенфорду. Последња двојица су, међутим, доста резервисана, бар за сада. Седамдесетих година молекуларни биолози имали су можда први директан окршај са присталицама класичне (Дарвинове) еволуције када су устврдили да рамапитек, сматран за директног човековог претка мада је био велик само као мачка, уопште није сродан хомо сапиенсу. Од рамапитека, кажу они, постао је орангутан, док је неки заједнички предак дао две гране – горилу на једној и човека и шимпанзу на другој.

Те две гране раздвојиле су се према молекуларним биолозима пре четири до пет милиона година, а човек и шимпанза били су једно биће још пре милион и по година!

Зашто се многи научници томе противе и зашто су молекуларни биолози у мањини? Сарић тврди да је реч о „шовинизму врсте", што значи да смо ми људи некако „прогутали" идеју да смо постали од мајмуна, али сматрамо да је то било негде давно, давно у праисторији јер нам је то срцу милије. А Пилбим је немилосрдан:

– Свакодневно нам је пред очима фрапантна сличност нас и шимпанза, али ми одбијамо да се суочимо са последицама те очигледности!

Да ли је баш сасвим тако? Шта каже друга страна, то јест они који са резервом гледају на теорију биохемијског часовника?

Сам Кавали Сфорца који сматра да се достигнућа ове најновије гране генетике не смеју занемаривати, али да треба још много допуна и нових истраживања, објашњава следећи недостатак: биохемичари сматрају да се једна аминокиселина измени током милион година, што значи да разлика од пет или тридесет аминокиселина између две врсте – говори да су се оне међусобно раздвојиле пре пет или 30 милиона година. Да то не може бити неприкосновена истина, доказују човек и спанаћ који се разликују за само десет аминокиселина, а ваљда нисмо пре десет милиона година ми и спанаћ били исто биће?!

Најљући противници молекуларног часовника имају и овај јак аргумент: сами биохемичари скачу себи у уста кад тврде да се човек и шимпанза не разликују јер имају истих 287 аминокиселина – кад би били у праву, ми бисмо и били шимпанзе, а то, упркос сродности ипак нисмо!

Међутим, молекуларци се не предају већ са новим жаром настављају истраживања у свом правцу. Тако Џеролд Ловенстејн, специјалиста за нуклеарну медицину из Сан Франциска, користи веома прецизне технике радиоимунологије како би издвојио и класификовао ДНК чак са фосилних остатака на којима се налазе бескрајно, непојмљиво мале количине протеина. Тако је чак и мамуте изучавао.

Судбоносна опклада

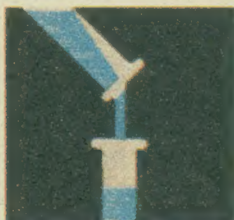
Ловенстејн је замолио Дејвида Пилбима да му пошаље, у две неозначене и потпуно једнаке врећице, микроскопске узорке са фосила рамапитека и било ког глодара из исте епохе. Ловенстејн се кладио са Пилбимом да ће не само веома лако раздвојити генетички ове две врсте и означити врећице, него да ће чак одредити и који је фосил ближи орангутану. Ако Ловенстејн добије опкладу, можда ће и биолошки часовник добити више присталица. У сваком случају, за сада на ова достигнућа треба гледати са дозом резерве јер еволуциони процеси ипак тешко да могу да се сведу само на проучавање крви и протеина а да се сви остали утицаји занемаре.

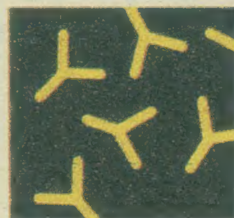
Човек је упркос свему остао до данас мистерија и сигурно ће и у будућности бити непрестана инспирација за научнике. До нових сазнања – определите се како желите, а можда посетите зоолошки врт и пажљивије загледајте горile, а нарочито шимпанзе... Ко зна?

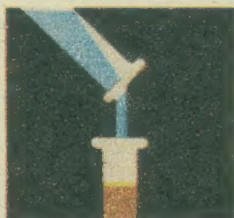
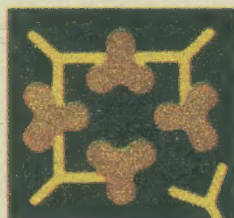
М. К.

ИМУНОЛОШКИ ТЕСТ ЗА ДОКАЗИВАЊЕ СРОДНОСТИ ВРСТА

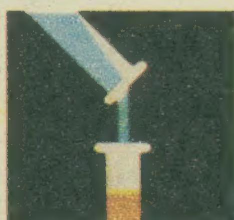
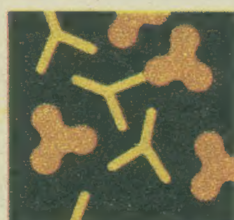

Људски протеин убризгава се у заморче – кунића чији одбрамбени систем тада производи антитела која ће се везивати за протеин.

Узорак протеина узима се од човека (плаво), шимпанзе (смеђе, у средини) и орангутана (наранџасто, доле). Ово се чини са циљем да се одреди њихова узајамна блискост или удаљеност.

Антитела се сада мешају са узорцима протеина.

Са људским протеинима антитела се у потпуности везују, са шимпанзиним нешто мање, а са орангутановим – никако.

У епрувети то изгледа овако: што је талог гушћи и количински већи, сродност између упоређених врста је већа!

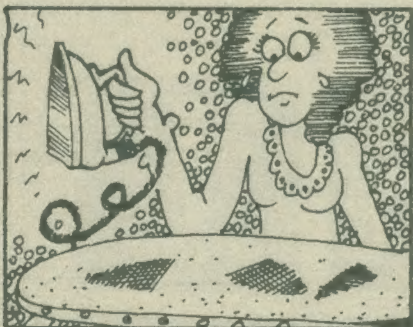
БЕОГРАД ** МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124 МАКЕДОНСКА 29 11001

ИМА ЛЕКА

Упропастила сам, како моја мама каже, навлаку на дасци за пеглање, па бих сада хтела да је заменим. Међутим, нисам могла да је пронађем у продавницама. Шта да радим?

ВЕСНА ЈОВАНОВИЋ,
Титоград

Ни ми у Београду нисмо успели да пронађемо готове пресвлаке за даске које су се некада продавале. Трговци кажу да их већ дуже време не добијају, па ти предлажемо да се снађеш док се навлаке не појаве у продаји. А ево како: треба да набавиш неко чвршће памучно платно, вателин који се ставља у капуте, ситне ексере, украсну траку и украсне тапетарске ексере. Од платна, према старој навлаци, искрој комад који ћеш ставити на даску. Али, претходно дрвену површину по којој пеглаш мораш равномерно

да обложиш слојем вателина. Затим преко њега затегни платно и по спољним ивицама закуцај га ситним ексерима. Онда на ту ивицу, нарочитим тапетарским ексерима учврсти украсну траку која ће сакрити ексерчиће, како би даска лепше изгледала. Наравно, када се навлака појави у продаји, једноставно је стави преко твоје „рукотворине".

КРАЈ ИСТОРИЈЕ

Редовна сам читатељка „Забавника" и остала ми је у сећању серија рубрика која се, ако се не варам, звала „Историја нашег света". Странице са овим занимљивим текстовима сам секла и лепила у једну па у другу свеску. Али, стигавши до Ескима или пигмеја, ова рубрика је потпуно неочекивано укинута. Зашто? Желела бих да знам да ли ћете је можда наставити?

ИРЕНА ПОПОВИЋ,
Београд

Серија „Историја нашег света" се у нашем листу појављивала неколико година али све има свој крај. У облику у којем смо је објављивали она се неће поновити. Међутим, зато постоје друге серије, рецимо, „Велики истраживачи", „Највише грађевине на свету", „Енергија, прошлост и будућност", „Мистерије света" Артура Кларка, а планирају се и многе нове, на пример: Највеће поморске катастрофе, Југословенски Рипли и... да вам све не откријемо, тако ће бити лепше и узбудљивије.

КОЈА ЈЕ ВЕЋА?

Јављамо ти се први пут са жељом да нам одговориш на питање да ли је већа хидроелектрана Зворник или Бајина Башта?

НАТАША И СЕНА,
Стара Пазова

Већа је хидроелектрана „Бајина Башта" која просечно производи 1630 GWh (гигават часова). Просечна могућа производња друге хидроелектране на Дрини, „Зворника", износи 470 GWh.

ПО МАМИ ИЛ' ПО ТАТИ

Већ дуго ме мучи један проблем: не знам које сам народности. Неки су ми рекли да се то гледа по оцу, наиме, одакле су ми деда и остали преци. Они су сви из Далмације, отац ми је из околине Шапца, а ја сам из Горњег Милановца.

ВЕСНА

Не знам да ли сам Македонка или Спркиња. Чула сам да се порекло гледа по оцу. Да ли је то тачно?

ГЛОРИЈА ГАВРОВСКА,
Нишка Бања

Народност се у свакој нашој републици регулише посебним законом. Она се не одређује по пореклу оца или мајке, већ закон условљава да се родитељи споразумеју које ће им националности дете бити. Зато је најбоље да обе питате маму и тату шта су се договорили. Међутим, за ваш даљи развој, поред тога што треба да знате које сте народности, још је важније да поседујете особине по којима ће вас околина ценити.

ЧЕКАЈ, ЈАВИЋЕ СЕ!

Бака ми је дала неке старе „Политикине забавнике", па ме занима да ли да их бацим или да ти их пошаљем као и то да ли ћу за њих добити неку новчану награду?

САЊА,
Бока которска

Редакција „Политикиног забавника" располаже свим бројевима овог листа, од првог до последњег, који се чувају укоричени. Али, надамо се да ће ово твоје писмо прочитати и јавити се неко ко прати рубрику „Тражимо, мењамо, поклањамо" а потребни су му старији бројеви Забавника.

КОЖА СЕ ТЕШКО СУШИ

Бићу вам веома захвална ако ми одговорите чиме се чисти јеленска кожа? Имам два сакоа па бих желела да их очистим али не знам како то да учиним?

ЧИТАТЕЉКА из Прилепа

Јакне од јеленске коже чисте се „ПЕРХЛОР ЕТИЛЕНОМ" уз додатак хемикалија за оплемењивање. Међутим, ово средство не може да се купи у радњи: радионице за хемијско чишћење га набављају из иностранства. Зато ти саветујемо да јакне однесеш у једну од њих, утолико пре што се кожа веома тешко суши уколико се не чисти машински.

Писмо недеље

ШЕСТ НОБЕЛОВИХ НАГРАДА

За шта се све додељује Нобелова награда?

СВЕТЛАНА, Копривница

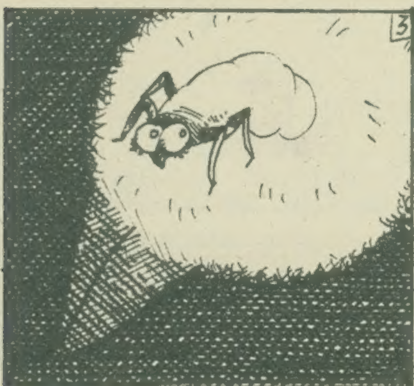
Нобелова награда додељује се сваке године, од 1901. (с изузетком ратних година од 1940. до 1942) на дан Нобелове смрти оним појединцима или организацијама, без обзира на народност, који су стекли највише заслуга за човечанство открићима у области физике, хемије, медицине и физиологије, за књижевно дело које се посебно истиче племенитошћу и за мир. Године 1968. основана је нова Нобелова награда за најуспешније радове и истраживања с подручја економских наука. Висина награде једнака је за свих шест категорија, али износ награде није сваке године исти јер зависи од величине фондова и њихове рентабилности. Ипак, креће се увек у висини од око 700 000 шведских круна (око 10 милиона динара).

СВЕТЛЕЋА ХРАНА

Моје прво питање је како и зашто свици светле, а друго колико је времена употребљено за изградњу Ајфелове куле?

МИШКО, Скопје

У летњим ноћима и мужјак и женка свица светле хладном зеленкастом светлошћу, понекад сталном, некад и испрекиданом, у зависности од пола, врсте и услова средине. Органи за светљење налазе се на трбуху. То је заправо сложена група ћелија које делују као жлезде, лучећи и нагомилавајући супстанце познате под именом луциферин и луцифераза. Ова друга је фермент или, како би хемичари рекли, органски катализатор. Кад луциферин дође у додир са кисеоником, они се сједине и производе оксилуциферин, а ако је присутна и луцифераза, онда се јавља светлост. Та светлост сама по себи је хладна јер производи врло мало топлоте. Занимљиво је да човек до сада још није успео да пронађе начин за стварање

такве светлости која би била тако ефикасна, а да не ствара топлоту, нити је откривена тајна како свици стварају те светлеће супстанце.

По свему судећи, светлост свитаца има важну улогу у међусобном проналажењу мужјака и женке и мужјак је тај који први даје светлосни сигнал, а женка одговара на њега. Сумња се да светлост свица има икакву заштитну улогу, мада га изгледа неке грабљивице сматрају за врло неукусног инсекта. Жабе, на пример, често тамане свице и то у великом броју тако да онда могу и саме да светле светлошћу која се шири из желуца!

Што се твог другог питања тиче, ево одговора: изградња Ајфелове куле трајала је 26 месеци.

ИСПРАВКА

У тексту „А ко пази да се не украде" чији је аутор Борис Кожар приликом припреме рубрике за штампу направљена је омашка коју сада исправљамо: прва југословенска самопослуга отворена је у Иванцу, недалеко од Вараждина, а не близу Карловца како је одштампано. Извињавамо се другу Кожару и читаоцима.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџ, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Петар Милатовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276.00 динара, полугодишња 552.00 динара, годишња 1.104.00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 552.00 динара, полугодишња 1.104.00 динара, годишња 2.208.00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	35.–
СР НЕМАЧКА	DM	88.–
ШВАЈЦАРСКА	Sfr	75.–
ФРАНЦУСКА	Ffr	248.–
ШВЕДСКА	Skr	255.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

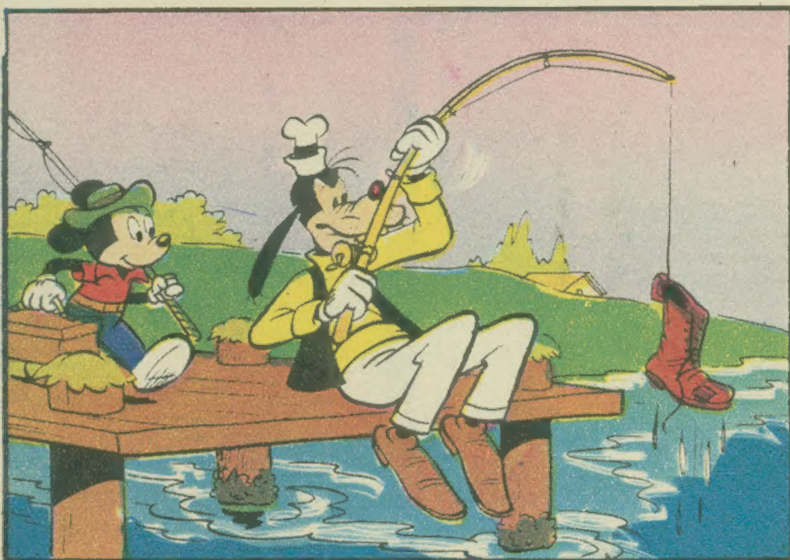
WALT DISNEY
МИКИ

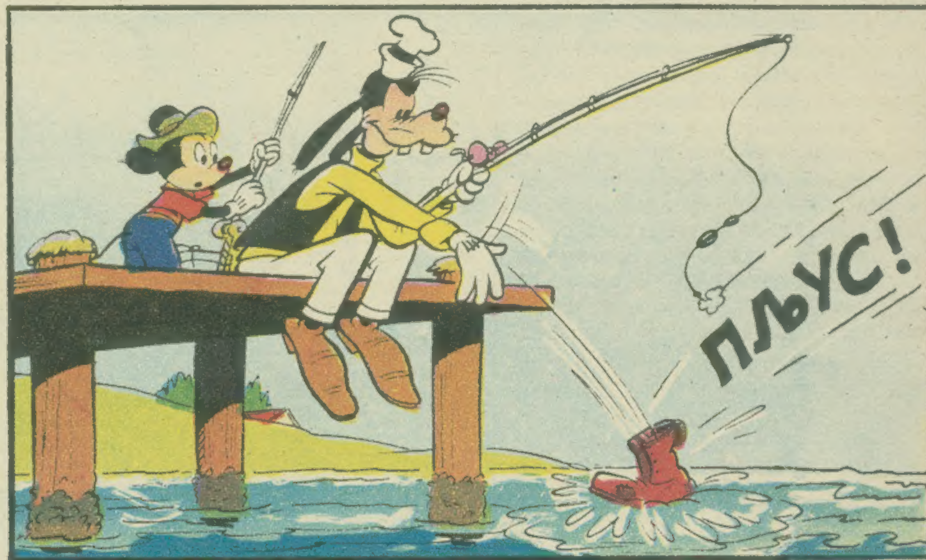

ХМММ... МОЖДА БИХ ЗАИСТА МОГ'О НА ПЕЦА-ЊЕ!

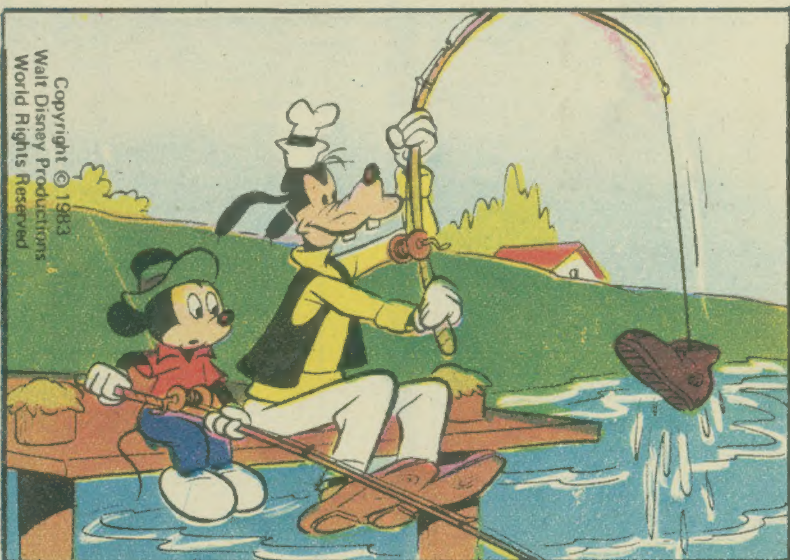

ШИЉА ЋЕ ДОНЕТИ СВЕЖЕ РОВЦЕ...
РИБАРЧЕТА САН

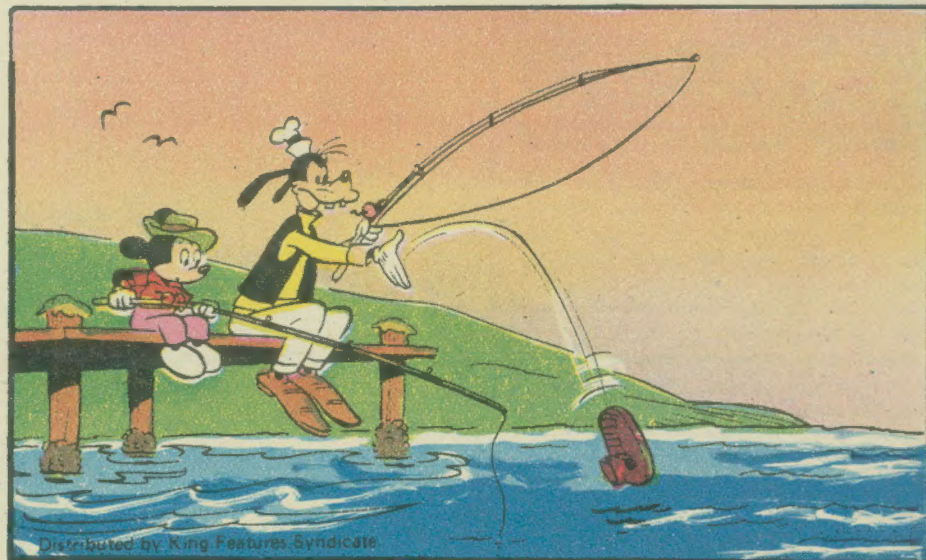

ПЉУС!

Copyright © 1983 Walt Disney Productions World Rights Reserved

Distributed by King Features Syndicate

ОБЈАСНИ МИ, МОЛИМ ТЕ, ЗАШТО БАЦАШ НАЗАД ТЕ ЦИПЕЛЕ... И ЗАШТО СИ БЕСАН?
6-19

БАЦАМ ИХ НАЗАД ЈЕР СУ МАЛЕ... А БЕСАН САМ ЈЕР НОСИМ БРОЈ ЧЕТРДЕ-СЕТ ДВА!